

Ε.Σ.(μ)

Αριθμός 3281/2017

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ Α΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 10 Οκτωβρίου 2016, με την εξής σύνθεση: Αν. Γκότσης, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Α΄ Τμήματος, Σπ. Μαρκάτης, Ο. Ζύγουρα, Τ. Κόμβου, Π. Μπραΐμη, Σύμβουλοι, Στ. Κτιστάκη, Χ. Χαραλαμπίδη, Πάρεδροι. Γραμματέας η Β. Ραφαηλάκη, Γραμματέας του Α΄ Τμήματος.

Για να δικάσει την από 20 Δεκεμβρίου 2015 αίτηση:

της Συνδικαλιστικής Οργάνωσης με την επωνυμία «Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.)», που εδρεύει στην Αθήνα (Ψύλλα 2 και Φιλελλήνων), η οποία παρέστη με τη δικηγόρο Μαρία Τσίπρα (Α.Μ. 21969), που τη διόρισε με πληρεξούσιο,

κατά των Υπουργών: 1) Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και 2) Οικονομικών, οι οποίοι παρέστησαν με την Παναγιώτα Παρασκευοπούλου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Με την αίτηση αυτή η αιτούσα Συνδικαλιστική Οργάνωση επιδιώκει να ακυρωθούν: 1) η υπ' αριθμ. Φ11321/οικ.47523/1570/23.10.2015 ΚΥΑ του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΦΕΚ Β΄ 2311/26.10.2015), 2) η υπ' αριθμ. 122900/0092/27.10.2015 ΚΥΑ του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών (ΦΕΚ 2325/27.10.2015) καθώς και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της

./.

εισηγήτριας, Συμβούλου Π. Μπραϊμή.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε την πληρεξούσια της αιτούσας Συνδικαλιστικής Οργάνωσης, η οποία ανέπτυξε και προφορικά τους προβαλλόμενους λόγους ακυρώσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και την αντιπρόσωπο των Υπουργών, η οποία ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ á é γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ á τ ο ν Ν ó μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (1401676, 4163433/2015 ειδικά έντυπα παραβόλου).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση: α) της Φ11321/οικ.47523/1570/23.10.2015 αποφάσεως του Υπουργού και του Υφυπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με τίτλο «Σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης μέχρι την 1.1.2022, σύμφωνα με τους πίνακες της περίπτωσης 6, της υποπαραγράφου Ε3, της παραγράφου Ε, του άρθρου 2 του Ν. 4336/2015 (ΦΕΚ 94/Α΄)» (Β΄ 2311/26.10.2015) και β) της 122900/0092/27.10.2015 αποφάσεως των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης με τίτλο «Υπαγωγή στα όρια ηλικίας των πινάκων 1 και 2 του άρθρου 1 του Ν. 4336/2015» (Β΄ 2325/27.10.2015).

3. Επειδή, η υπόθεση εισήχθη στην επταμελή σύνθεση του Α΄ Τμήματος με την από 27.1.2016 πράξη του Προέδρου του λόγω σπουδαιότητας, κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 παρ. 5 του π.δ. 18/1989 (Α΄ 18).

4. Επειδή, στο άρθρο πρώτο, παράγραφος Β με τίτλο «Συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου», υποπαραγράφος Β.2 του ν. 4093/2012 «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής

./.

Στρατηγικής 2013-2016-Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012) ορίζεται ότι: «α. Στο τέλος του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 προστίθεται παράγραφος 15 ως εξής: 15. α. Για όσους θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1.1.2013 και μετά, το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης τους που προβλέπεται από τις διατάξεις: αα. των υποπεριπτώσεων β' και βγ' της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού, αυξάνεται στο 67ο έτος, ββ. της περίπτωσης β' της παραγράφου 2 του άρθρου αυτού, αυξάνεται στο 62ο έτος. β. Η σύνταξη όσων θεμελιώνουν συνταξιοδοτικό δικαίωμα από 1.1.2013 και μετά, καταβάλλεται ολόκληρη με τη συμπλήρωση σαράντα (40) ετών πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας και του 62ου έτους της ηλικίας τους». Η ως άνω παρ. 1 του άρθρου 56 παρ. του π.δ. 169/2007 «Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων» ορίζει ότι: «1. Για την καταβολή της σύνταξης των υπαλλήλων, που υπάγονται στην συνταξιοδοτική προστασία του Δημοσίου, θεσπίζεται ηλικία συνταξιοδότησης, η οποία ορίζεται ως εξής (Άρθρο 2 Ν. 1976/91, όπως αντικ. με άρθρ. 19 παρ. 3 Ν. 2084/92 και 4 παρ. 3 Ν. 2227/94) α. (όπως η περ. αυτή αντικαταστάθηκε από 1.1.2011 με το άρθρο 6 παρ. 2α του ν. 3865/2010, Α' 120). Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1997 το πενήτηκοστό πέμπτο (55ο) έτος της ηλικίας τους συμπληρωμένο. β. (όπως η περ. αυτή αντικαταστάθηκε από 1.1.2011 με το άρθρο 6 παρ. 2β του ν. 3865/2010). Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1ης Ιανουαρίου 1998 και μετά, καθώς και για όσους προσλήφθηκαν για πρώτη φορά στο Δημόσιο από 1ης Ιανουαρίου 1983 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1992: βα. Το πενήτηκοστό δεύτερο (52ο) έτος της ηλικίας τους συμπληρωμένο για όσους έχουν ανήλικα παιδιά, το οποίο αυξάνεται στο πενήτηκοστό πέμπτο (55ο) έτος από 1ης Ιανουαρίου 2012 και στο εξηκοστό πέμπτο (65ο) έτος από 1ης Ιανουαρίου 2013 και μετά. Οι διατάξεις της

./.

υποπερίπτωσης αυτής έχουν ανάλογη εφαρμογή και για όσους έχουν τρία τουλάχιστον παιδιά. ββ. Το πεντηκοστό (50ο) έτος της ηλικίας συμπληρωμένο για όσους έχουν ανίκανο για την άσκηση κάθε βιοποριστικού επαγγέλματος παιδί ή σύζυγο, κατά ποσοστό εξήντα επτά τοις εκατό (67%) και άνω. βγ. Το εξηκοστό πρώτο (61ο) έτος της ηλικίας τους συμπληρωμένο, για τους λοιπούς υπαλλήλους, το οποίο αυξάνεται από 1ης Ιανουαρίου 2012 και μετά κατά δύο (2) έτη, για κάθε ημερολογιακό έτος και μέχρι τη συμπλήρωση του εξηκοστού πέμπτου (65ου) έτους της ηλικίας τους. γ) ...». Εξάλλου, η μνημονευθείσα ανωτέρω περ. β της παρ. 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 ορίζει ότι: «β. (όπως η περ. αυτή αντικαταστάθηκε από 1.1.2011 με το άρθρο 6 παρ. 3 του ν. 3865/2010) Η σύνταξη όσων θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από 1ης Ιανουαρίου 2011 και μετά, μπορεί να καταβληθεί μετά τη συμπλήρωση του πεντηκοστού έκτου (56ου) έτους της ηλικίας τους, το οποίο αυξάνεται από 1ης Ιανουαρίου 2012 και μετά κατά δύο (2) έτη, για κάθε ημερολογιακό έτος και μέχρι τη συμπλήρωση του εξηκοστού (60ού) έτους της ηλικίας τους. Στην περίπτωση αυτή, η σύνταξη μειώνεται κατά 1/200 του ποσού αυτής για κάθε μήνα, που υπολείπεται από την έναρξη καταβολής της και μέχρι τη συμπλήρωση του κατά περίπτωση ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης».

5. Επειδή, ακολούθως στο ΜΕΡΟΣ Α΄ με τίτλο «ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ» του ν. 4336/2015 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης» (Α΄ 94/14.8.2015) ορίζονται τα εξής: «Άρθρο 11 ... 6. Στο τέλος του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 (Α΄ 210) προστίθεται παράγραφος 16 ως εξής: 16. α. (όπως το πρώτο και το δεύτερο εδάφιο της περ. αυτής αντικαταστάθηκαν με την παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 4337/2015, Α΄ 129/17.10.2015). Από 1.1.2022 οι διατάξεις της παρ. 15 έχουν ανάλογη εφαρμογή και για όσους έχουν

θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι τις 31.12.2012 και δεν έχουν συμπληρώσει κατά τις 18.8.2015, το όριο ηλικίας καταβολής ακέραιας της σύνταξης, το οποίο προβλέπεται, κατά περίπτωση, από τις οικείες διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου. Τα ισχύοντα κατά περίπτωση μέχρι και τις 18.8.2015 όρια ηλικίας καταβολής της σύνταξης αυξάνονται σταδιακά από την επομένη της ημερομηνίας αυτής έως και την 1.1.2022, στα προβλεπόμενα από τους κατωτέρω πίνακες νέα όρια ηλικίας, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 7 του

ν. 3865/2010 (Α' 120). Στις περιπτώσεις που από τις ισχύουσες κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού συνταξιοδοτικές διατάξεις η σύνταξη καταβάλλεται ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης, η κατά τα ανωτέρω σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης αρχίζει με όριο ηλικίας το 58^ο έτος. Σε κάθε άλλη περίπτωση που η σύνταξη καταβάλλεται ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, η προαναφερόμενη σταδιακή αύξηση αρχίζει με τη συμπλήρωση του 55ου έτους. Στις περιπτώσεις αυτές, η σύνταξη καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του οριζομένου στους κατωτέρω πίνακες νέου ορίου ηλικίας, όπως αυτό ισχύει κατά το έτος που ο υπάλληλος συμπληρώνει το προβλεπόμενο κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού όριο ηλικίας καταβολής ακέραιας της σύνταξής του. β. (όπως η περ. αυτή τροποποιήθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 1 του ν. 4337/2015). Εάν η σύνταξη καταβάλλεται μειωμένη σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης β' της παρ. 2 του άρθρου αυτού, το ποσό της μειωμένης σύνταξης μειώνεται περαιτέρω κατά 10% μέχρι τη συμπλήρωση του κατά τα ανωτέρω προβλεπόμενου νέου ορίου ηλικίας. γ. Οι ανωτέρω διατάξεις έχουν εφαρμογή και για τους δικαστικούς λειτουργούς και τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, με εξαίρεση όσους από αυτούς αποχωρούν υποχρεωτικά από την Υπηρεσία με τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας τους, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου

88 του Συντάγματος. Στην περίπτωση αυτή τα όρια ηλικίας αυξάνονται σταδιακά σύμφωνα με τα οριζόμενα στην περ. α' μέχρι και του 65ου έτους της ηλικίας. δ. Οι διατάξεις των προηγούμενων περιπτώσεων δεν έχουν εφαρμογή: αα. (όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 περ. β του ν. 4337/2015). Για όσους κατά τις 19.8.2015 έχουν συμπληρώσει τα έτη ασφάλισης και το όριο ηλικίας που αποτελούν, κατά περίπτωση, προϋπόθεση για την άμεση καταβολή ακέραιας της σύνταξής τους, όπως αυτά ισχύουν κατά την ανωτέρω ημερομηνία. Το δικαίωμα άμεσης συνταξιοδότησης των προσώπων αυτών δεν θίγεται και μπορεί να ασκηθεί οποτεδήποτε. ββ. Για όσους έχουν παιδί άγαμο και ανίκανο για την άσκηση κάθε βιοποριστικού επαγγέλματος κατά ποσοστό 67% και άνω. Στην περίπτωση αυτή το σχετικό δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί μόνο από τον έναν γονέα κατόπιν συναίνεσης και του έτερου γονέα. γγ. Για όσους υπάγονται στις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 3660/2008 (Α' 78). δδ. Για όσους υπάγονται στις διατάξεις των υποπεριπτώσεων αα', ββ' και εε' της περ. β' της παρ. 3 του άρθρου αυτού. Για την καταβολή της σύνταξης των προσώπων της περίπτωσης αυτής, εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι οικείες συνταξιοδοτικές διατάξεις όπως αυτές ισχύουν κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού. 7. ... 8. Καταργείται κάθε άλλη διάταξη αντίθετη με τα οριζόμενα στις διατάξεις του παρόντος. 9. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ρυθμίζεται κάθε θέμα σχετικό με την εφαρμογή των πινάκων του άρθρου αυτού. [Ακολουθούν δύο πίνακες (1 και 2), οι οποίοι περιλαμβάνονται και στην δεύτερη προσβαλλόμενη πράξη (βλ. κατωτέρω σκέψη 9), με μόνη διαφορά ότι η ηλικία συνταξιοδότησεως στους πίνακες του ν. 4336/2015 αποτυπώνεται σε δεκαδικούς αριθμούς ενώ στους πίνακες της δεύτερης προσβαλλόμενης πράξεως αποτυπώνεται το δεκαδικό μέρος της ηλικίας συνταξιοδότησεως σε μήνες (π.χ. ηλικία συνταξιοδότησεως 55,9 στον πίνακα 1 του ν.

4336/2015 αποτυπώνεται 55 έτη και 11 μήνες στον πίνακα 1 της δεύτερης προσβαλλόμενης πράξεως)]. 10. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται ανάλογα και για τους υπαλλήλους των Ο.Τ.Α. και των άλλων Ν.Π.Δ.Δ. που διέπονται από το ίδιο με τους δημοσίους υπαλλήλους συνταξιοδοτικό καθεστώς είτε οι συντάξεις τους βαρύνουν το Δημόσιο είτε τους οικείους φορείς, καθώς και για το προσωπικό του». Εξάλλου, στο άρθρο 7 παρ. 3 του ν. 3865/2010 που μνημονεύτηκε ανωτέρω ορίζεται ότι: «Τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των ασφαλισμένων των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης και του Δημοσίου, ανεξαρτήτως του χρόνου υπαγωγής στην ασφάλιση, τα οποία προβλέπονται στο άρθρο 6 του νόμου αυτού και σε καταστατικές ή γενικές διατάξεις νόμων, ανακαθορίζονται κατά τη μεταβολή του προσδόκιμου ζωής του πληθυσμού της χώρας, με σημείο αναφοράς την ηλικία των εξήντα πέντε (65) ετών. Η ισχύς της παραγράφου αυτής αρχίζει από 1.1.2021 και κατά την πρώτη εφαρμογή της, λαμβάνεται υπόψη η μεταβολή της δεκαετίας 2010 έως και 2020. Από 1.1.2024 τα ανωτέρω όρια ανακαθορίζονται ανά τριετία. Ο ανακαθορισμός των ορίων ηλικίας γίνεται με ειδικό νόμο, σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 73 του Συντάγματος, που ψηφίζεται κατά το τελευταίο έτος κάθε περιόδου με βάση τους σχετικούς δείκτες που προσδιορίζονται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή και την Eurostat και αφορούν στην επόμενη περίοδο.».

6. Επειδή, περαιτέρω, στο ΜΕΡΟΣ Β΄ του ν. 4336/2015 ορίζονται τα εξής: «Άρθρο 2 ... ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Ε: ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ... ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Ε.3: ΣΤΑΔΙΑΚΗ ΑΥΞΗΣΗ ΟΡΙΩΝ ΗΛΙΚΙΑΣ ΠΛΗΡΟΥΣ ΚΑΙ ΜΕΙΩΜΕΝΗΣ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗΣ 1.α) Από 1.1.2022 τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος πλήρους σύνταξης λόγω γήρατος για κάθε κατηγορία ασφαλισμένων, των Οργανισμών Κοινωνικής

Ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Ελλάδος, ορίζονται το 62ο έτος της ηλικίας (με 40 έτη ή 12.000 ημέρες ασφάλισης) και το 67ο έτος της ηλικίας (με 4.500 ημέρες ή 15 έτη ασφάλισης), με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 11 του ν. 3863/2010 (Α' 115). β) Από 1.1.2022 ως όριο ηλικίας συνταξιοδότησης για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος, όπου αυτή προβλέπεται σύμφωνα με τις ισχύουσες γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Ελλάδος, ορίζεται το 62ο έτος της ηλικίας με 4.500 ημέρες ή 15 χρόνια ασφάλισης. 2.α) Τα όρια ηλικίας των ασφαλισμένων των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Ελλάδος, που μέχρι τη δημοσίευση του νόμου αυτού δεν έχουν θεμελιώσει δικαίωμα πλήρους ή μειωμένης σύνταξης, αυξάνονται σταδιακά έως την 1.1.2022 στα προβλεπόμενα από τις ανωτέρω παραγράφους 1α και 1β, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 11 του ν. 3863/2010 (Α' 115), σύμφωνα με τους πίνακες του άρθρου αυτού. β) Στις περιπτώσεις που από την ισχύουσα μέχρι τη δημοσίευση του νόμου αυτού νομοθεσία δεν προβλέπεται όριο ηλικίας για θεμελίωση δικαιώματος πλήρους ή μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος, η σταδιακή αύξηση, σύμφωνα με τους κατωτέρω πίνακες, αρχίζει από τη δημοσίευση του νόμου αυτού με όριο ηλικίας το 58ο έτος, εφόσον η θεμελίωση δικαιώματος προβλέπεται με τη συμπλήρωση τουλάχιστον 35 ετών ασφάλισης ενώ σε κάθε άλλη περίπτωση με όριο ηλικίας το 55ο έτος. 3. Στις περιπτώσεις συνταξιοδότησης με προϋποθέσεις μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος, επιβάλλεται, πέραν του συνολικού ήδη προβλεπόμενου από την ισχύουσα νομοθεσία ποσοστού μείωσης της σύνταξης, επιπλέον ποσοστό μείωσης 10% και τούτο μέχρι τη συμπλήρωση του διαμορφούμενου, κατά περίπτωση, νέου ορίου ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης, σύμφωνα με τους πίνακες του άρθρου αυτού. 4. Από

./.

τις ανωτέρω ρυθμίσεις εξαιρούνται οι υπαγόμενοι σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, καθώς και οι μητέρες και οι χήροι πατέρες ανίκανων για κάθε βιοποριστική εργασία τέκνων. 5. Θεμελιωμένα συνταξιοδοτικά δικαιώματα μέχρι τη δημοσίευση του νόμου αυτού στους Οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Ελλάδος, λόγω συμπλήρωσης των προϋποθέσεων του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης και ορίου ηλικίας, όπου αυτό προβλέπεται, δεν θίγονται και δύνανται να ασκηθούν οποτεδήποτε. 6. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ρυθμίζεται κάθε ζήτημα για την εφαρμογή των πινάκων του άρθρου αυτού και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια». Ακολουθούν δύο πίνακες (1 και 2), οι οποίοι περιλαμβάνονται και στην πρώτη προσβαλλόμενη πράξη (βλ. κατωτέρω σκέψη 8), με μόνη διαφορά ότι η ηλικία συνταξιοδότησεως στους πίνακες του ν. 4336/2015 αποτυπώνεται σε δεκαδικούς αριθμούς ενώ στους πίνακες της πρώτης προσβαλλόμενης πράξεως αποτυπώνεται το δεκαδικό μέρος της ηλικίας συνταξιοδότησεως σε μήνες (π.χ. ηλικία συνταξιοδότησεως 55,9 στον πίνακα 1 του ν. 4336/2015 αποτυπώνεται 55 έτη και 11 μήνες στον πίνακα 1 της πρώτης προσβαλλόμενης πράξεως). Εξάλλου, στο άρθρο 11 παρ. 3 του ν. 3863/2010 που μνημονεύτηκε ανωτέρω ορίζονται τα ίδια που ορίστηκαν με το άρθρο 7 παρ. 3 του ν. 3865/2010 (βλ. προηγούμενη σκέψη) με τις εξής διαφορές: α) ότι γίνεται παραπομπή στα όρια ηλικίας συνταξιοδότησεως που προβλέπονται στο άρθρο 10 του ν. 3863/2010 και β) ότι η αναπροσαρμογή των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησεως γίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης.

7. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 4 (ΜΕΡΟΣ Γ΄) του ως άνω ν. 4336/2015, η ισχύς αυτού αρχίζει από την υπογραφή της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης από τα συμβαλλόμενα μέρη, η οποία έλαβε χώρα στις 19.8.2015.

8. Επειδή, κατ' επίκληση της προαναφερθείσας εξουσιοδοτικής διατάξεως της περιπτώσεως 6, της υποπαραγράφου Ε3, της παραγράφου Ε, του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 εκδόθηκε η πρώτη προσβαλλόμενη πράξη, η οποία ορίζει τα ακόλουθα: «Άρθρο 1. Τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης λόγω γήρατος των ασφαλισμένων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Ελλάδος, που μέχρι την έναρξη ισχύος του Ν. 4336/2015 δεν έχουν θεμελιώσει δικαίωμα πλήρους ή μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος, αυξάνονται σταδιακά έως την 1.1.2022 σύμφωνα με τους πίνακες 1 και 2 της περίπτωσης 6, της υποπαραγράφου Ε3, της παραγράφου Ε, του άρθρου 2 του Ν. 4336/2015 και διαμορφώνονται σε έτη και μήνες ως εξής:

Πίνακας 1

Πλήρης σύνταξη		Όριο ηλικίας: 62					
Από ισχύος του νόμου έως 31-12-2015							
2015		2016		2017		2018	
Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης
50	55	50	56	50	57	50	58
51	55	51	56	51	57	51	58
52	55	52	56	52	57	52	58
53	55 και 11 μην.	53	56 και 9 μην.	53	57 και 8 μην.	53	58 και 6 μην.
54	55 και 11 μην.	54	56 και 9 μην.	54	57 και 8 μην.	54	58 και 6 μην.
55	55 και 11 μην.	55	56 και 9 μην.	55	57 και 8 μην.	55	58 και 6 μην.
56	56 και 9 μην.	56	57 και 6 μην.	56	58 και 3 μην.	56	59
57	57 και 8 μην.	57	58 και 3 μην.	57	58 και 11 μην.	57	59 και 6 μην.
58	58 και 6 μην.	58	59	58	59 και 6 μην.	58	60

Αριθμός 3281/2017

-

59	59 και 5 μην.	59	59 και 9 μην.	59	60 και 2 μην.	59	60 και 6 μην.
60	60 και 3 μην.	60	60 και 6 μην.	60	60 και 9 μην.	60	61
61	61 και 2 μην.	61	61 και 3 μην.	61	61 και 5 μην.	61	61 και 6 μην.
62	62	62	62	62	62	62	62

2019		2020		2021		2022	
Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης
50	59	50	60	50	61	50	62
51	59	51	60	51	61	51	62
52	59	52	60	52	61	52	62
53	59 και 5 μην.	53	60 και 3 μην.	53	61 και 2 μην.	53	62
54	59 και 5 μην.	54	60 και 3 μην.	54	61 και 2 μην.	54	62
55	59 και 5 μην.	55	60 και 3 μην.	55	61 και 2 μην.	55	62
56	59 και 9 μην.	56	60 και 6 μην.	56	61 και 3 μην.	56	62
57	60 και 2 μην.	57	60 και 9 μην.	57	61 και 5 μην.	57	62
58	60 και 6 μην.	58	61	58	61 και 6 μην.	58	62
59	60 και 11 μην.	59	61 και 3 μην.	59	61 και 8 μην.	59	62
60	61 και 3 μην.	60	61 και 6 μην.	60	61 και 9 μην.	60	62
61	61 και 8 μην.	61	61 και 9 μην.	61	61 και 11 μην.	61	62
62	62	62	62	62	62	62	62

Πίνακας 2

Πλήρης σύνταξη		Όριο ηλικίας: 67					
Από ισχύος του νόμου έως 31-12-2015							
2015		2016		2017		2018	
Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης
50	55	50	56 και 9 μην.	50	58 και 5 μην.	50	60 και 2 μην.

./.

Αριθμός 3281/2017

-

51	55	51	56 και 9 μην.	51	58 και 5 μην.	51	60 και 2 μην.
52	55	52	56 και 9 μην.	52	58 και 5 μην.	52	60 και 2 μην.
53	56 και 6 μην.	53	58	53	59 και 6 μην.	53	61
54	56 και 6 μην.	54	58	54	59 και 6 μην.	54	61
55	56 και 6 μην.	55	58	55	59 και 6 μην.	55	61
56	57 και 5 μην.	56	58 και 9 μην.	56	60 και 2 μην.	56	61 και 6 μην.
57	58 και 3 μην.	57	59 και 6 μην.	57	60 και 9 μην.	57	62
58	59 και 2 μην.	58	60 και 3 μην.	58	61 και 5 μην.	58	62 και 6 μην.
59	60	59	61	59	62	59	63
60	60 και 11 μην.	60	61 και 9 μην.	60	62 και 8 μην.	60	63 και 6 μην.
61	61 και 9 μην.	61	62 και 6 μην.	61	63 και 3 μην.	61	64
62	62 και 8 μην.	62	63 και 3 μην.	62	63 και 11 μην.	62	64 και 6 μην.
63	63 και 6 μην.	63	64	63	64 και 6 μην.	63	65
64	64 και 5 μην.	64	64 και 9 μην.	64	65 και 2 μην.	64	65 και 6 μην.
65	65 και 3 μην.	65	65 και 6 μην.	65	65 και 9 μην.	65	66
66	66 και 2 μην.	66	66 και 3 μην.	66	66 και 5 μην.	66	66 και 6 μην.
67	67	67	67	67	67	67	67

2019

2020

2021

2022

Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης
50	61 και 10 μην.	50	63 και 7 μην.	50	65 και 3 μην.	50	67
51	61 και 10 μην.	51	63 και 7 μην.	51	65 και 3 μην.	51	67
52	61 και 10 μην.	52	63 και 7 μην.	52	65 και 3 μην.	52	67
53	62 και 6 μην.	53	64	53	65 και 6 μην.	53	67
54	62 και 6 μην.	54	64	54	65 και 6 μην.	54	67
55	62 και 6 μην.	55	64	55	65 και 6 μην.	55	67
56	62 και 11 μην.	56	64 και 3 μην.	56	65 και 8 μην.	56	67

./.

57	63 και 3 μην.	57	64 και 6 μην.	57	65 και 9 μην.	57	67
58	63 και 8 μην.	58	64 και 9 μην.	58	65 και 11 μην.	58	67
59	64	59	65	59	66	59	67
60	64 και 5 μην.	60	65 και 3 μην.	60	66 και 2 μην.	60	67
61	64 και 9 μην.	61	65 και 6 μην.	61	66 και 3 μην.	61	67
62	65 και 2 μην.	62	65 και 9 μην.	62	66 και 5 μην.	62	67
63	65 και 6 μην.	63	66	63	66 και 6 μην.	63	67
64	65 και 11 μην.	64	66 και 3 μην.	64	66 και 8 μην.	64	67
65	66 και 3 μην.	65	66 και 6 μην.	65	66 και 9 μην.	65	67
66	66 και 8 μην.	66	66 και 9 μην.	66	66 και 11 μην.	66	67
67	67	67	67	67	67	67	67

2. Στις περιπτώσεις που τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης έως την έναρξη της ισχύος του Ν. 4336/2015 δεν ορίζονταν σε ακέραια έτη, η νέα μεταβατική ηλικία συνταξιοδότησης που αντιστοιχεί στη στήλη «Ηλικία συνταξιοδότησης» των Πινάκων 1 και 2 διαμορφώνεται σύμφωνα με τους ακόλουθους μαθηματικούς τύπους. Ειδικότερα: ... 3. Επεξήγηση πινάκων και εννοιών Α. Στήλη «Ηλικία»: εμφανίζει την ηλικία θεμελίωσης πλήρους ή μειωμένης σύνταξης, όπως αυτή προβλεπόταν από τις γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις πριν την ισχύ του Ν. 4336/2015. Στήλη «Ηλικία συνταξιοδότησης»: εμφανίζει το νέο κατά περίπτωση όριο ηλικίας πλήρους ή μειωμένης σύνταξης από την ισχύ του Ν. 4336/2015 και μέχρι 31.12.2021. Β. Κατοχυρωμένο συνταξιοδοτικό δικαίωμα: υφίσταται όταν ο ασφαλισμένος έχει τη δυνατότητα να συνταξιοδοτηθεί με τις προϋποθέσεις που διαμορφώνονται και ισχύουν κατά το έτος συμπλήρωσης του απαιτούμενου κατά περίπτωση χρόνου ασφάλισης ή ορίου ηλικίας, σύμφωνα με το προγενέστερο του Ν. 4336/2015 νομοθετικό πλαίσιο. Γ. Οι ασφαλισμένοι (είτε υπάγονται στον Πίνακα 1 είτε στον

Πίνακα 2) που συμπληρώνουν το κατά περίπτωση ισχύον, βάσει του προγενέστερου του Ν. 4336/2015 νομοθετικού πλαισίου, όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, αποκτούν δικαίωμα λήψης πλήρους ή μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος με τη συμπλήρωση του (σύμφωνα με τους Πίνακες 1 και 2) ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης που αντιστοιχεί στο ημερολογιακό έτος κατά το οποίο συμπληρώνεται το ισχύον, κατά περίπτωση ασφαλισμένου, όριο ηλικίας συνταξιοδότησης βάσει του προγενέστερου του Ν. 4336/2015 νομοθετικού πλαισίου. Οι ασφαλισμένοι για τους οποίους, βάσει του προγενέστερου του Ν. 4336/2015 νομοθετικού πλαισίου, δεν προβλεπόταν όριο ηλικίας για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος λόγω γήρατος, αποκτούν δικαίωμα λήψης σύνταξης με τη συμπλήρωση του μεταβατικού νέου ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης της στήλης «ηλικία συνταξιοδότησης» του Πίνακα 1 που αντιστοιχεί στο ημερολογιακό έτος κατά το οποίο συμπληρώνουν το κατά περίπτωση προβλεπόμενο όριο ηλικίας της περίπτωσης 2β της υποπαραγράφου Ε3 της παραγράφου Ε του άρθρου 2 του Ν. 4336/2015. Σε περίπτωση που το προβλεπόμενο από τους Πίνακες 1 και 2 μεταβατικό όριο ηλικίας συμπληρώνεται μετά την 1.1.2022, η σύνταξη καταβάλλεται κατά το έτος που συμπληρώνεται το νέο αυτό όριο ηλικίας.

4. Υπαγόμενοι στους πίνακες. Στον Πίνακα 1 εμπίπτουν οι ασφαλισμένοι για τους οποίους, από τις προγενέστερες του Ν. 4336/2015 γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις, προβλεπόταν χρόνος ασφάλισης για την κατοχύρωση ή θεμελίωση δικαιώματος συνταξιοδότησης μεγαλύτερος ή ίσος με 10.500 ημέρες (ή 35 έτη) ασφάλισης. Στον Πίνακα 2 εμπίπτουν οι ασφαλισμένοι που έχουν κατοχυρώσει ή κατοχυρώνουν μία εκ των προϋποθέσεων συνταξιοδότησης για τη λήψη πλήρους σύνταξης λόγω γήρατος, των οποίων το καταληκτικό όριο ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης, όπως αυτό έχει καθοριστεί από προγενέστερες του Ν. 4336/2015 γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις, είναι το 67ο έτος, καθώς και οι ασφαλισμένοι για τους οποίους από τις ίδιες ως άνω

προγενέστερες του Ν. 4336/2015 διατάξεις προβλεπόταν χρόνος ασφάλισης για την κατοχύρωση ή θεμελίωση δικαιώματος πλήρους συνταξιοδότησης μικρότερος από 10.500 ημέρες (ή 35 έτη) ασφάλισης. Στον ίδιο πίνακα εμπίπτουν όσοι έχουν κατοχυρώσει ή κατοχυρώνουν τις κατά περίπτωση προϋποθέσεις μειωμένης σύνταξης, η οποία ακολουθεί την αντίστοιχη ως ανωτέρω τελικώς καταλήγουσα στο 67ο έτος της ηλικίας προϋπόθεση πλήρους σύνταξης, καθώς και οι ασφαλισμένοι για τους οποίους από τις ίδιες ως άνω προγενέστερες του Ν. 4336/2015 διατάξεις, προβλεπόταν χρόνος ασφάλισης για την κατοχύρωση ή θεμελίωση δικαιώματος μειωμένης συνταξιοδότησης μικρότερος από 10.500 ημέρες (ή 35 έτη) ασφάλισης. Για το χρονικό διάστημα μέχρι 31.12.2021 το όριο ηλικίας θεμελίωσης μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος δεν μπορεί να υπερβαίνει το 62ο έτος της ηλικίας, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 11 του Ν. 3863/2010 (115/Α'). Άρθρο 2. Στις περιπτώσεις συνταξιοδότησης με προϋποθέσεις μειωμένης σύνταξης λόγω γήρατος το επιπλέον ποσοστό μείωσης 10% υπολογίζεται επί του ποσού της σύνταξης που προκύπτει μετά την προβλεπόμενη στο άρθρο 145 παρ. 3 του Ν. 3655/2008 (ΦΕΚ 58/Α') μείωση και επιβάλλεται μέχρι τη συμπλήρωση του διαμορφούμενου, κατά περίπτωση, νέου ορίου ηλικίας πλήρους συνταξιοδότησης, σύμφωνα με τους ανωτέρω Πίνακες 1 και 2. Άρθρο 3. Από τις ανωτέρω ρυθμίσεις εξαιρούνται: Α. οι υπαγόμενοι σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα, δηλαδή οι υπαγόμενοι στις ακόλουθες διατάξεις, όπως αυτές ισχύουν: α. του εδαφίου β' της παρ. 5 του άρθρου 28 του Α.Ν. 1846/1951, β. της παρ. 1 του αρ. 20 του Ν. 997/1979, της παρ. 2 του άρθρου 48 του Ν. 2084/1992, γ. της παρ. 2 του αρθ. 13 του Ν. 2335/1995, δ. το τέταρτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 10 του Ν. 825/1978, ε. του άρθρου 43 του Ν. 1543/1985 στ. του άρθρου 36 του Ν. 1694/1987, ζ. των παρ. 2ε και 2στ του άρθρου 46 του Ν. 2084/1992, η. των παρ. 1-3 του άρθρου 14Α και των παρ. 1 και 2 του άρθρου 14 του π.δ. 913/1978 (220, Α'), θ. των παρ.

3 και 5 του άρθρου 24 του Ν. 2084/1992 καθώς και από τους υπαγόμενους στην παρ. 4 του άρθρου 24 του Ν. 2084/1992 οι απασχολούμενοι σε οικοδομικές και τεχνικές εργασίες που περιλαμβάνονται στην περίπτωση Α2 της υπουργικής απόφασης Φ10221/οικ. 26816/929/2-12-2011 (Β΄/2778) και το προσωπικό καθαριότητας των ΟΤΑ. Β. όσοι συνταξιοδοτούνται είτε με βάση τις διατάξεις του Ν. 612/1977, είτε με βάση τις διατάξεις που παραπέμπουν σε αυτές (άρθρο 40 παρ. 8 του Ν. 1902/1990, άρθρο 16 παρ. 3 του Ν. 2227/1994, άρθρο 2 παρ. 2 του Ν. 3075/2002, άρθρο 5 παρ. 1, 3 του Ν. 3232/2004, άρθρο 61 παρ. 4 του Ν. 3518/2006, άρθρο 37 παρ. 4 του Ν. 3996/2011). Γ. οι ασφαλισμένοι που υπάγονται σε γενικές, ειδικές ή καταστατικές διατάξεις συνταξιοδότησης ως μητέρες και χήροι πατέρες ανίκανων για κάθε βιοποριστική εργασία τέκνων. Άρθρο 4. Θεμελιωμένα συνταξιοδοτικά δικαιώματα μέχρι την έναρξη ισχύος του Ν. 4336/2015, ήτοι μέχρι και 18.8.2015, στους Οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Ελλάδος, λόγω συμπλήρωσης των προϋποθέσεων του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης και ορίου ηλικίας, όπου αυτό προβλέπεται, δεν θίγονται και δύνανται να ασκηθούν οποτεδήποτε».

9. Επειδή, περαιτέρω, κατ' επίκληση των προαναφερθεισών διατάξεων της παρ. 9 του άρθρου 1 του Μέρους Α΄ του ν. 4336/2015 και λαμβάνοντας υπόψη «την ανάγκη καθορισμού των προσώπων που υπάγονται στους ΠΙΝΑΚΕΣ 1 και 2 του άρθρου 1 του Μέρους Α του Ν. 4336/2015 καθώς και κάθε άλλης λεπτομέρειας που έχει σχέση με την εφαρμογή των ΠΙΝΑΚΩΝ αυτών» (προοίμιο στοιχείο 6) εκδόθηκε η δεύτερη προσβαλλόμενη πράξη, η οποία ορίζει τα εξής: «Για την εφαρμογή των ΠΙΝΑΚΩΝ 1 και 2 του άρθρου 1 του Μέρους Α του Ν. 4336/2015 (Α΄ 94) ισχύουν τα ακόλουθα:

1. Τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης των υπαλλήλων – λειτουργών του Δημοσίου που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι και

Αριθμός 3281/2017

-

την 31-12-2012 και δεν έχουν συμπληρώσει το κατά περίπτωση ισχύον όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης μέχρι και την 18-8-2015 (προηγούμενη της ημερομηνίας έναρξης ισχύος του ν. 4336/2015), αυξάνονται σταδιακά από 19-8-2015 έως και την 1-1-2022, σύμφωνα με τους πίνακες 1 και 2 του Μέρους Α του άρθρου 1 του Ν. 4336/2015 και διαμορφώνονται σε έτη και μήνες ως εξής:

Πίνακας 1

Πλήρης σύνταξη		Όριο ηλικίας: 62					
Από ισχύος του νόμου έως 31-12-2015							
2015		2016			2017	2018	
Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης
50	55	50	56	50	57	50	58
51	55	51	56	51	57	51	58
52	55	52	56	52	57	52	58
53	55 και 11 μην.	53	56 και 9 μην.	53	57 και 8 μην.	53	58 και 6 μην.
54	55 και 11 μην.	54	56 και 9 μην.	54	57 και 8 μην.	54	58 και 6 μην.
55	55 και 11 μην.	55	56 και 9 μην.	55	57 και 8 μην.	55	58 και 6 μην.
56	56 και 9 μην.	56	57 και 6 μην.	56	58 και 3 μην.	56	59
57	57 και 8 μην.	57	58 και 3 μην.	57	58 και 11 μην.	57	59 και 6 μην.
58	58 και 6 μην.	58	59	58	59 και 6 μην.	58	60
59	59 και 5 μην.	59	59 και 9 μην.	59	60 και 2 μην.	59	60 και 6 μην.
60	60 και 3 μην.	60	60 και 6 μην.	60	60 και 9 μην.	60	61
61	61 και 2 μην.	61	61 και 3 μην.	61	61 και 5 μην.	61	61 και 6 μην.
62	62	62	62	62	62	62	62
2019		2020			2021	2022	
Ηλικία	Ηλικία	Ηλικία	Ηλικία	Ηλικία	Ηλικία	Ηλικία	Ηλικία
./.							

Αριθμός 3281/2017

-

α	συνταξιοδότησης	α	συνταξιοδότησης	α	συνταξιοδότησης	α	συνταξιοδότησης
50	59	50	60	50	61	50	62
51	59	51	60	51	61	51	62
52	59	52	60	52	61	52	62
53	59 και 5 μην.	53	60 και 3 μην.	53	61 και 2 μην.	53	62
54	59 και 5 μην.	54	60 και 3 μην.	54	61 και 2 μην.	54	62
55	59 και 5 μην.	55	60 και 3 μην.	55	61 και 2 μην.	55	62
56	59 και 9 μην.	56	60 και 6 μην.	56	61 και 3 μην.	56	62
57	60 και 2 μην.	57	60 και 9 μην.	57	61 και 5 μην.	57	62
58	60 και 6 μην.	58	61	58	61 και 6 μην.	58	62
59	60 και 11 μην.	59	61 και 3 μην.	59	61 και 8 μην.	59	62
60	61 και 3 μην.	60	61 και 6 μην.	60	61 και 9 μην.	60	62
61	61 και 8 μην.	61	61 και 9 μην.	61	61 και 11 μην.	61	62
62	62	62	62	62	62	62	62

Πίνακας 2

Πλήρης σύνταξη		Οριο ηλικίας: 67					
Από ισχύος του νόμου							
έως 31-12-2015							
2015		2016		2017		2018	
Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης
50	55	50	56 και 9 μην.	50	58 και 5 μην.	50	60 και 2 μην.
51	55	51	56 και 9 μην.	51	58 και 5 μην.	51	60 και 2 μην.
52	55	52	56 και 9 μην.	52	58 και 5 μην.	52	60 και 2 μην.
53	56 και 6 μην.	53	58	53	59 και 6 μην.	53	61
54	56 και 6 μην.	54	58	54	59 και 6 μην.	54	61
55	56 και 6 μην.	55	58	55	59 και 6 μην.	55	61
56	57 και 5 μην.	56	58 και 9 μην.	56	60 και 2 μην.	56	61 και 6 μην.
57	58 και 3 μην.	57	59 και 6 μην.	57	60 και 9 μην.	57	62

./.

Αριθμός 3281/2017

-

58	59 και 2 μην.	58	60 και 3 μην.	58	61 και 5 μην.	58	62 και 6 μην.
59	60	59	61	59	62	59	63
60	60 και 11 μην.	60	61 και 9 μην.	60	62 και 8 μην.	60	63 και 6 μην.
61	61 και 9 μην.	61	62 και 6 μην.	61	63 και 3 μην.	61	64
62	62 και 8 μην.	62	63 και 3 μην.	62	63 και 11 μην.	62	64 και 6 μην.
63	63 και 6 μην.	63	64	63	64 και 6 μην.	63	65
64	64 και 5 μην.	64	64 και 9 μην.	64	65 και 2 μην.	64	65 και 6 μην.
65	65 και 3 μην.	65	65 και 6 μην.	65	65 και 9 μην.	65	66
66	66 και 2 μην.	66	66 και 3 μην.	66	66 και 5 μην.	66	66 και 6 μην.
67	67	67	67	67	67	67	67
2019		2020			2021	2022	
Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης	Ηλικία	Ηλικία συνταξιοδότησης
50	61 και 10 μην.	50	63 και 7 μην.	50	65 και 3 μην.	50	67
51	61 και 10 μην.	51	63 και 7 μην.	51	65 και 3 μην.	51	67
52	61 και 10 μην.	52	63 και 7 μην.	52	65 και 3 μην.	52	67
53	62 και 6 μην.	53	64	53	65 και 6 μην.	53	67
54	62 και 6 μην.	54	64	54	65 και 6 μην.	54	67
55	62 και 6 μην.	55	64	55	65 και 6 μην.	55	67
56	62 και 11 μην.	56	64 και 3 μην.	56	65 και 8 μην.	56	67
57	63 και 3 μην.	57	64 και 6 μην.	57	65 και 9 μην.	57	67
58	63 και 8 μην.	58	64 και 9 μην.	58	65 και 11 μην.	58	67
59	64	59	65	59	66	59	67
60	64 και 5 μην.	60	65 και 3 μην.	60	66 και 2 μην.	60	67
61	64 και 9 μην.	61	65 και 6 μην.	61	66 και 3 μην.	61	67
62	65 και 2 μην.	62	65 και 9 μην.	62	66 και 5 μην.	62	67
63	65 και 6 μην.	63	66	63	66 και 6 μην.	63	67
64	65 και 11 μην.	64	66 και 3 μην.	64	66 και 8 μην.	64	67
65	66 και 3 μην.	65	66 και 6 μην.	65	66 και 9 μην.	65	67
./.							

Αριθμός 3281/2017

-

66	66 και 8 μην.	66	66 και 9 μην.	66	66 και 11 μην.	66	67
67	67	67	67	67	67	67	67

2. Στις περιπτώσεις που το ισχύον κατά την 18-8-2015 όριο ηλικίας συνταξιοδότησης είναι δεκαδικός αριθμός, για την κατά τα ανωτέρω εφαρμογή των ΠΙΝΑΚΩΝ 1 ΚΑΙ 2 λαμβάνεται υπόψη ο αμέσως επόμενος ακέραιος αριθμός. 3. Επεξήγηση πινάκων και εννοιών. Α. Στήλη «Ηλικία»: Αποτυπώνεται το ισχύον κατά την 18-8-2015 όριο ηλικίας συνταξιοδότησης. Στήλη «Ηλικία συνταξιοδότησης»: Αποτυπώνεται το ισχύον κατά περίπτωση από 19-8-2015 μέχρι και την 1-1-2022 νέο όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης. Β. Τα πρόσωπα της παραγράφου 1 (είτε υπάγονται στον Πίνακα 1 είτε στον Πίνακα 2) μπορούν να συνταξιοδοτηθούν με τη συμπλήρωση του νέου ορίου ηλικίας, όπως αυτό αποτυπώνεται στους Πίνακες 1 και 2, κατά περίπτωση και αντιστοιχεί στο ημερολογιακό έτος κατά το οποίο τα πρόσωπα αυτά συμπληρώνουν το ισχύον, κατά περίπτωση, μέχρι και την 18-8-2015, όριο ηλικίας συνταξιοδότησης. Σε περίπτωση που το προβλεπόμενο από τους Πίνακες 1 και 2 μεταβατικό όριο ηλικίας συμπληρώνεται μετά την 1-1-2022, η σύνταξη καταβάλλεται κατά το έτος που συμπληρώνεται το νέο αυτό όριο ηλικίας. 4. Υπαγόμενοι στους Πίνακες. α. Στον ΠΙΝΑΚΑ 1 υπάγονται όσα από τα πρόσωπα της ανωτέρω παραγράφου 1 συμπληρώνουν 35 έως και 37 έτη ασφάλισης μέχρι και την 31-12-2021. Το νέο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης των προσώπων αυτών αντιστοιχεί στο έτος κατά το οποίο συμπληρώνουν αθροιστικά τα προαναφερόμενα έτη ασφάλισης, κατά περίπτωση και το όριο ηλικίας για καταβολή της σύνταξης με βάση τις διατάξεις της περ. γ καθώς και του πρώτου εδαφίου της περ. ε της παρ. 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, σε συνδυασμό με τις διατάξεις της παρ. 11 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010 (Α' 120), όπως ισχύουν. Τα ανωτέρω έχουν εφαρμογή και για όσα από τα πρόσωπα αυτά έχουν συμπληρώσει τα προαναφερόμενα έτη ασφάλισης μέχρι και την 18-8-2015

./.

αλλά δεν έχουν συμπληρώσει κατά την ημερομηνία αυτή το ισχύον, κατά περίπτωση, όριο ηλικίας συνταξιοδότησης. Τα προαναφερόμενα έχουν εφαρμογή και για όσους συνταξιοδοτούνται με τη συμπλήρωση 35 ή 37 ετών ασφάλισης ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας. Για τα πρόσωπα αυτά ως ισχύον την 18-8-2015 όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης, λογίζεται το 58ο ή το 55ο έτος, αντίστοιχα. Για όσα από τα ανωτέρω πρόσωπα δεν έχουν συμπληρώσει τα προαναφερόμενα έτη ασφάλισης μέχρι και την 31-12-2021, τα έτη αυτά αυξάνονται από 1-1-2022 σε 40. β. Στον ΠΙΝΑΚΑ 2 υπάγονται τα πρόσωπα που η σύνταξή τους καταβάλλεται με τη συμπλήρωση των προβλεπομένων, από τις διατάξεις των περ. α και β της παρ. 1 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007, όπως ισχύουν, ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης, κατά περίπτωση, με εξαίρεση τους γονείς οι οποίοι έχουν ανίκανο για την άσκηση κάθε βιοποριστικού επαγγέλματος παιδί κατά ποσοστό ανικανότητας 67% και άνω, στην περίπτωση δε αυτή το σχετικό δικαίωμα μπορεί να ασκηθεί μόνο από τον ένα εξ αυτών». Εξάλλου, οι μνημονευθείσες ανωτέρω περ. α και β της παρ. 1 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 έχουν παρατεθεί στην σκέψη 4, οι δε μνημονευθείσες ανωτέρω περ. γ και πρώτο εδάφιο της περ. ε της παρ. 2 του άρθρου 56 του π.δ. 169/2007 ορίζουν ότι: «γ. (όπως η περ. αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4002/2011, Α' 180/22.8.2011) Για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης το έτος 2011, η σύνταξη καταβάλλεται ολόκληρη με τη συμπλήρωση τριάντα έξι (36) ετών πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας και του πεντηκοστού ογδού (58ου) έτους της ηλικίας τους. Ο ανωτέρω χρόνος υπηρεσίας των τριάντα έξι (36) ετών, για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα σύνταξης από το έτος 2012 και μετά, αυξάνεται κατά ένα (1) έτος για κάθε επόμενο ημερολογιακό έτος και μέχρι τη συμπλήρωση σαράντα (40) ετών πλήρους πραγματικής συντάξιμης υπηρεσίας. Το όριο ηλικίας που προβλέπεται από το πρώτο εδάφιο της περίπτωσης αυτής, αυξάνεται σταδιακά από 1.1.2012 κατά ένα (1) έτος ετησίως και μέχρι τη συμπλήρωση του 60ού

έτους της ηλικίας. ε.(καταργήθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 6 του ν. 3865/2010, όπως αυτή τροποποιήθηκε με την παρ. 3δ του άρθρου 2 του ν. 4002/2011). Για όσους έχουν προσληφθεί από την 1η Ιανουαρίου 1983 και μετά και συμπληρώνουν τριακονταεπταετή πραγματική συντάξιμη υπηρεσία, η σύνταξη καταβάλλεται ολόκληρη, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας.(Άρθρο 2 Ν.1976/91, όπως αντικ. με τα άρθρα 19 παρ. 4 Ν. 2084/92, 5 παρ. 6 Ν. 2320/95και 1 παρ. 6 Ν.3029/02)...».

10. Επειδή, από το παρατεθέν ανωτέρω στη σκέψη 8 περιεχόμενο της πρώτης προσβαλλόμενης πράξεως, η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της περ. 6 της υποπαραγράφου Ε3 της παραγράφου Ε του άρθρου 2 του ν. 4336/2015, προκύπτει ότι αυτή δεν περιορίζεται στην απλή επανάληψη των διατάξεων της υποπαραγράφου Ε3, της παραγράφου Ε, του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 αλλά περιέχει νέες ρυθμίσεις που εξειδικεύουν τις ρυθμίσεις του νόμου και αφορούν κυρίως ζητήματα για την εφαρμογή των πινάκων του ως άνω άρθρου (βλ. ιδίως την παρ. 2 του άρθρου 1 της προσβαλλόμενης ΚΥΑ που καθορίζει τα νέα όρια συνταξιοδοτήσεως με μαθηματικό τύπο σε περίπτωση που τα έως τότε ισχύοντα όρια ηλικίας συνταξιοδοτήσεως δεν ορίζονταν σε ακέραια έτη και την παρ. 4 του άρθρου 1 της ΚΥΑ που εξειδικεύει τα πρόσωπα που υπάγονται στους πίνακες 1 και 2). Περαιτέρω, από το παρατεθέν ανωτέρω στη σκέψη 9 περιεχόμενο της δεύτερης προσβαλλόμενης πράξεως, η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 9 του άρθρου 1 του ν. 4336/2015, προκύπτει επίσης ότι αυτή δεν περιορίζεται στην απλή επανάληψη των διατάξεων της παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 4336/2015 αλλά περιέχει νέες ρυθμίσεις που εξειδικεύουν τις ρυθμίσεις του νόμου και αφορούν κυρίως ζητήματα για την εφαρμογή των πινάκων του ως άνω άρθρου (βλ. ιδίως την παρ. 2 της ΚΥΑ που καθορίζει τα νέα όρια ηλικίας συνταξιοδοτήσεως σε περίπτωση που τα όρια ηλικίας συνταξιοδοτήσεως ορίζονταν με δεκαδικό αριθμό και την παρ. 4 της ΚΥΑ που εξειδικεύει τα πρόσωπα που υπάγονται στους πίνακες 1 και 2). Κατά το μέρος δε που οι

προσβαλλόμενες πράξεις θεσπίζουν νέες ρυθμίσεις έχουν εκτελεστό χαρακτήρα.

11. Επειδή, εξάλλου, οι δύο προσβαλλόμενες κανονιστικές αποφάσεις είναι συναφείς, καθ' όσον έχουν εκδοθεί στο πλαίσιο της ίδιας, κατά τα ουσιώδη της χαρακτηριστικά, νομοθεσίας (άρθρα 2, παρ. Ε, υποπαρ. Ε3, περ. 6 και 1 παρ. 9 ν. 4336/2015), έχουν όμοιο αντικείμενο (σταδιακή αύξηση ορίων ηλικίας συνταξιοδότησεως μέχρι 1.1.2022) και περιέχουν παρόμοιες ρυθμίσεις (πρβ. ΣτΕ 2151/2015 Ολομ., 3707/1999 7μ., 2381/1994, 664/1990 7μ.). Ως εκ τούτου, παραδεκτώς συμπροσβάλλονται με την κρινόμενη αίτηση ενόψει και του ότι με τους προβαλλόμενους κοινούς λόγους ακυρώσεως αμφισβητείται η συνταγματικότητα και η συμφωνία προς το ευρωπαϊκό δίκαιο και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α) των διατάξεων του ν. 4336/2015, στις οποίες στηρίζονται (πρβ. ΣτΕ 335/2004 7μ., 3707/1999 7μ., 2381/1994, 664/1990 7μ.). Προσβάλλονται δε εμπροθέσμως (άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως 24.12.2015, δημοσίευση στην ΕτΚ της πρώτης προσβαλλομένης 26.10.2015 και της δεύτερης προσβαλλομένης 27.10.2015).

12. Επειδή, η αιτούσα «Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων» (Α.Δ.Ε.Δ.Υ.) αποτελεί, κατά το άρθρο 1 του καταστατικού της, τριτοβάθμια συνδικαλιστική ένωση των δευτεροβάθμιων συνδικαλιστικών δημοσιοϋπαλληλικών οργανώσεων Ελλάδος. Μέλη της Α.Δ.Ε.Δ.Υ. γίνονται, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ίδιου καταστατικού, οι δευτεροβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις, στις οποίες δικαίωμα εγγραφής έχουν οι εργαζόμενοι με μόνιμη σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, που απασχολούνται στο Δημόσιο, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και τα λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, «καθώς και σε Νομικά Πρόσωπα που είναι στον αμιγή και αποκλειστικό έλεγχο του Δημοσίου και των Ο.Τ.Α.». Εξάλλου, σκοπός της αιτούσας είναι, μεταξύ άλλων, κατά το άρθρο 2 περ.

β' του καταστατικού της, η προστασία των οικονομικών, εργασιακών, ασφαλιστικών, συνταξιοδοτικών και γενικότερων συμφερόντων των εργαζομένων στο Δημόσιο. Με τα δεδομένα αυτά, το εν λόγω νομικό πρόσωπο με έννομο, κατ' αρχήν, συμφέρον ζητεί την ακύρωση των προσβαλλόμενων κανονιστικών πράξεων, η πρώτη από τις οποίες, κατά τα ήδη εκτεθέντα, ρυθμίζει την σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδοτήσεως μέχρι την 1.1.2022 για τους ασφαλισμένους όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης πλην του Δημοσίου, ενώ η δεύτερη ρυθμίζει το ίδιο αντικείμενο για τους ασφαλισμένους του Δημοσίου. Και τούτο διότι με τις ως άνω ρυθμίσεις των προσβαλλόμενων πράξεων (αύξηση ορίων ηλικίας συνταξιοδοτήσεως) θίγονται τα συμφέροντα των μελών των ανηκουσών στο αιτούν νομικό πρόσωπο συνδικαλιστικών οργανώσεων, τα οποία (μέλη) υπάγονται στις ρυθμίσεις αυτές (βλ. ΣΤΕ 668/2012 Ολομ., πρβ. ΣΤΕ 2151/2015 Ολομ.). Ο προβαλλόμενος δε με το υπόμνημα μετά τη συζήτηση της υποθέσεως στο ακροατήριο, εντός της προθεσμίας που χορηγήθηκε από τον Πρόεδρο, ισχυρισμός του Δημοσίου ότι η αιτούσα στερείται εννόμου συμφέροντος για την ακύρωση της πρώτης από τις προσβαλλόμενες πράξεις που αφορά τους ασφαλισμένους όλων των φορέων κοινωνικής ασφάλισης πλην του Δημοσίου, διότι μέλη της αιτούσας είναι μόνο τακτικοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου που ασφαλιζονται στο Δημόσιο, είναι απορριπτέος, διότι μέλη της αιτούσας, κατά τα ήδη εκτεθέντα, είναι και μόνιμοι υπάλληλοι του Δημοσίου με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, οι οποίοι ασφαλιζονται στο ΙΚΑ, όπως αναφέρεται και στο υπόμνημα της αιτούσας που κατατέθηκε μετά τη συζήτηση της υποθέσεως στο ακροατήριο, εντός της προθεσμίας που χορηγήθηκε από τον Πρόεδρο.

13. Επειδή, οι περισσότεροι λόγοι της κρινόμενης αιτήσεως δεν στρέφονται ευθέως κατά των ρυθμίσεων των προσβαλλόμενων υπουργικών αποφάσεων αλλά κατά του κύρους των προαναφερθεισών

./.

διατάξεων του ν. 4336/2015, οι οποίες θεσπίζουν την σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησεως. Ειδικότερα προβάλλονται, μεταξύ άλλων, λόγοι περί αντισυνταγματικότητας των διατάξεων αυτών και περί αντιθέσεώς τους προς το ευρωπαϊκό δίκαιο και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α). Οι λόγοι αυτοί παραδεκτώς προβάλλονται, κατ' αρχήν, με την κρινόμενη αίτηση, διότι, το τυχόν ανίσχυρο των προαναφερθεισών ρυθμίσεων του νόμου συνεπάγεται την ακύρωση των προσβαλλόμενων αποφάσεων, οι οποίες εκδόθηκαν κατ' εξουσιοδότηση και σε εφαρμογή του νόμου αυτού (βλ. ΣΤΕ 2469/2008 Ολομ., 1792/1997 Ολομ., 1031/2015 7μ., 350/2011 7μ., 96/2009 7μ., 1095/2001, 2112/1984).

14. Επειδή, στο άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι «Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας.». Στο άρθρο 4 παρ. 1 και 5 ότι «1. Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου. ... 5. Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους.». Στο άρθρο 22 παρ. 5 ότι «Το Κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει.». Στο άρθρο 25 παρ. 1 και 4 ότι «1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους... Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει ... να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας. ... 4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης.». Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι η κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων αναγνωρίζεται από το Σύνταγμα ως θεσμική εγγύηση των εργαζομένων, στο πλαίσιο της οποίας ο κοινός νομοθέτης, διαθέτοντας ευρεία προς τούτο εξουσία και λαμβάνοντας υπόψη τις εκάστοτε κρατούσες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, θέτει τους κανόνες για την ασφαλιστική κάλυψη

και προστασία του εργαζόμενου πληθυσμού έναντι συγκεκριμένων ασφαλιστικών κινδύνων (όπως είναι το γήρας, ο θάνατος, η αναπηρία, η ασθένεια, η ανεργία) με γνώμονα αφ' ενός την προστασία του ασφαλιστικού κεφαλαίου και την εξυπηρέτηση της αναλογιστικής βάσεως, στην οποία στηρίζεται η οικονομία των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως, δηλαδή την προστασία της βιωσιμότητας των κοινωνικοασφαλιστικών οργανισμών, χάριν και των μελλοντικών γενεών, και αφ' ετέρου την διασφάλιση υπέρ των συνταξιούχων, οι οποίοι συνέβαλαν με την εργασία τους στην δημιουργία του δημόσιου πλούτου, ενός ικανοποιητικού επιπέδου διαβιώσεως, όσο το δυνατόν εγγύτερου προς εκείνο που είχαν κατακτήσει κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου. Η προστασία της βιωσιμότητας του οικείου ασφαλιστικού φορέα και η διασφάλιση της ακεραιότητας του ασφαλιστικού του κεφαλαίου αποτελεί υποχρέωση του νομοθέτη, ο οποίος, όταν διαπιστώνει μεταβολή των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που εγκυμονεί κινδύνους για την βιωσιμότητα αυτού, λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα, όπως είναι η αναπροσαρμογή των ασφαλιστικών παροχών και εισφορών, ο επανακαθορισμός των προϋποθέσεων θεμελιώσεως του ασφαλιστικού δικαιώματος καθώς και η διάθεση κρατικών πόρων για την στήριξη του είτε τακτικώς είτε εκτάκτως. Οι προς τούτο αναγκαίες, κατά την επιλογή του νομοθέτη, επεμβάσεις επιτρέπεται, σε περίπτωση εξαιρετικά δυσμενών οικονομικών συνθηκών, να έχουν ως αποτέλεσμα ακόμη και την μείωση των απονεμόμενων ασφαλιστικών παροχών, όταν το ασφαλιστικό κεφάλαιο δεν επαρκεί για την κάλυψη των αναγκών αυτών, το ύψος δε της κρατικής χρηματοδοτήσεως του οικείου κοινωνικοασφαλιστικού οργανισμού, το οποίο καθορίζεται, κατ' αρχάς, από πολιτικές επιλογές για την διάθεση των κρατικών πόρων προς εκπλήρωση των ποικίλων σκοπών του κράτους και την ικανοποίηση των ανειλημμένων υποχρεώσεων αυτού, δεν επαρκεί για την βιωσιμότητα του κοινωνικοασφαλιστικού οργανισμού. Η μείωση δε αυτή είναι δυνατή όχι μόνον για το μέλλον, αλλά όπως έχει ήδη

κριθεί (ΣΤΕ 734/2016 Ολομ., 3487/2008 Ολομ., 58/1999, 2999/2009, 4132/2011, 3613/2013), είναι δυνατή και για το παρελθόν, υπό την έννοια ότι μπορεί να καταλαμβάνει και εκκρεμείς αιτήσεις χορηγήσεως ασφαλιστικών παροχών, οι οποίες μέχρι την επέλευση της νομοθετικής μεταβολής δεν έχουν ικανοποιηθεί, διότι το Σύνταγμα δεν αποκλείει στον κοινό νομοθέτη, εκτός των ειδικώς σε αυτό προβλεπομένων περιπτώσεων (άρθρα 7 παρ. 1, 77 παρ. 2 και 78 παρ. 2 του Συντάγματος), εφόσον τηρείται η αρχή της αναλογικότητας (ΣΤΕ 734/2016 Ολομ., 3613/2013), να ρυθμίζει αναδρομικώς έννομες σχέσεις με την έκδοση γενικών κανόνων. Εκ τούτων παρέπεται ότι ναι μεν με το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος δεν απαγορεύεται η επί το δυσμενέστερον μεταβολή των προϋποθέσεων χορηγήσεως ασφαλιστικών παροχών, εφόσον, κατά τα εκτεθέντα, προκύπτει αιτιολογημένα ότι η διατηρησιμότητα του ασφαλιστικού κεφαλαίου μόνο με αυτές τις επεμβάσεις μπορεί να διασφαλισθεί, πλην οι επεμβάσεις αυτές, οι οποίες μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα και την μείωση ασφαλιστικών παροχών, ακόμη δε και ενώ είναι εκκρεμείς οι αιτήσεις χορηγήσεώς τους, πρέπει να είναι σύμφωνες με τις λοιπές διατάξεις του Συντάγματος και, ιδίως, την αρχή της ισότητας των πολιτών γενικώς, αλλά και, ειδικότερα, την αρχή της ισότητας των πολιτών κατά τη συμμετοχή τους στα δημόσια βάρη, ώστε να αξιώνεται από τους ασφαλισμένους και συνταξιούχους η τήρηση της υποχρεώσεως για κοινωνική αλληλεγγύη, τον σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, προσέτι δε να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας και να μην παραβιάζεται η αρχή της προστατευόμενης εμπιστοσύνης. Μείωση δε απονεμομένων ασφαλιστικών παροχών υπό τους ως άνω όρους και προϋποθέσεις δεν προσκρούει στο άρθρο 17 του Συντάγματος (ΣΤΕ 734/2016 Ολομ.).

15. Επειδή, όπως εκτέθηκε στην προηγούμενη σκέψη, μεταξύ των αναγκαίων μέτρων που μπορεί να λάβει ο νομοθέτης για την προστασία της βιωσιμότητας του οικείου ασφαλιστικού φορέα και την διασφάλιση της

ακεραιότητας του ασφαλιστικού κεφαλαίου, όταν διαπιστώνει μεταβολή των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που εγκυμονεί κινδύνους για την βιωσιμότητά του, είναι και ο επανακαθορισμός των προϋποθέσεων θεμελιώσεως του ασφαλιστικού δικαιώματος, όπως η αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησεως. Η αύξηση δε αυτή είναι δυνατή όχι μόνο για το μέλλον αλλά και για το παρελθόν, υπό την έννοια ότι μπορεί να καταλαμβάνει και ήδη θεμελιωμένα δικαιώματα, εφόσον βέβαια τηρείται η αρχή της αναλογικότητας σύμφωνα με όσα μνημονεύτηκαν ανωτέρω. Η αύξηση των ορίων συνταξιοδότησεως συνιστά μία επί το δυσμενέστερον μεταβολή των προϋποθέσεων χορηγήσεως ασφαλιστικών παροχών, η οποία, δεν απαγορεύεται κατ' αρχήν από το άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος, εφόσον προκύπτει αιτιολογημένα ότι με την επέμβαση αυτή μπορεί να διασφαλιστεί η διατηρησιμότητα του ασφαλιστικού κεφαλαίου, κατά τα ανωτέρω, πρέπει όμως να είναι σύμφωνη με τις λοιπές διατάξεις του Συντάγματος που εκτέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη.

16. Επειδή, όπως προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του ν. 4336/2015 (αιτιολογική έκθεση σχεδίου νόμου και αιτιολογική έκθεση σχετικής τροπολογίας του Υπουργείου Οικονομικών), η σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησεως για τους ασφαλισμένους των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως και τους υπαλλήλους του Δημοσίου θεσπίστηκε μετά την ανακοίνωση της Συνόδου των Αρχηγών των Κρατών - Μελών της Ευρωζώνης (Eurosummit). Σύμφωνα με την απόφαση της ως άνω Συνόδου της 12.7.2015 που περιλαμβάνεται στο ν. 4334/2015 «Επείγουσες ρυθμίσεις για τη διαπραγμάτευση και σύναψη συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.)»

(Α' 80/16.7.2015) «Δεδομένης της ανάγκης να επανοικοδομηθεί η εμπιστοσύνη με την Ελλάδα, το Eurosummit καλωσορίζει τις δεσμεύσεις των Ελληνικών Αρχών να νομοθετήσουν χωρίς καθυστέρηση ένα πρώτο σύνολο μέτρων. Αυτά τα μέτρα, ληφθέντα σε προηγούμενη πλήρη

συμφωνία με τους Θεσμούς, θα περιλαμβάνουν: έως 15 Ιουλίου ... εμπροσθοβαρή μέτρα για τη βελτίωση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος ως μέρος ενός προγράμματος συνολικής αναμόρφωσης του συνταξιοδοτικού συστήματος. ... Η Ελληνική Κυβέρνηση πρέπει, ιδίως, σε συμφωνία με τους Θεσμούς: να πραγματοποιήσει φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα και να καθορίσει πολιτικές προκειμένου να αντισταθμίσει πλήρως τη δημοσιονομική επίπτωση της απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας για την συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση του 2012 και να εφαρμόσει τη ρήτρα μηδενικού ελλείμματος ή αμοιβαία συμφωνηθέντων εναλλακτικών μέτρων μέχρι τον Οκτώβριο του 2015». Περαιτέρω στο άρθρο 3 παράγραφος Γ του ν. 4336/2015: «ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩ-ΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ - Ελλάδα Μνημόνιο Συνεννόησης για τριετές πρόγραμμα του ΕΜΣ» αναφέρονται τα εξής: «1. Προοπτική και στρατηγική. Η Ελλάδα ζήτησε στήριξη από τους Ευρωπαίους εταίρους της προκειμένου να αποκαταστήσει τη βιώσιμη ανάπτυξη, να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και να αντιμετωπίσει τους κινδύνους για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα τη δική της και της ευρωζώνης. Το παρόν Μνημόνιο Συνεννόησης (ΜΣ) έχει συνταχθεί κατόπιν αιτήματος που υποβλήθηκε στις 8 Ιουλίου 2015 από την Ελληνική Δημοκρατία στον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ΕΜΣ) για τη χορήγηση στήριξης σταθερότητας με τη μορφή δανείου τριετούς περιόδου διαθεσιμότητας. Σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 3 της συνθήκης του ΕΜΣ, στο παρόν Μνημόνιο εξειδικεύονται λεπτομερώς οι όροι που συνδέονται με τη διευκόλυνση χρηματοδοτικής συνδρομής η οποία καλύπτει την περίοδο 2015-2018. Οι όροι θα επικαιροποιούνται σε τριμηνιαία βάση, λαμβανομένης υπόψη της επιτευχθείσας προόδου όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις κατά το προηγούμενο τρίμηνο. Σε κάθε επανεξέταση, θα εξειδικεύονται πλήρως, με λεπτομέρειες και χρονοδιαγράμματα, τα συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής

και τα λοιπά μέσα για την επίτευξη αυτών των ευρύτερων στόχων που παρατίθενται στο παρόν έγγραφο. Για την επιτυχία απαιτείται ο ενστερνισμός του προγράμματος μεταρρυθμίσεων από τις ελληνικές αρχές. Επομένως, η κυβέρνηση είναι έτοιμη να λάβει οποιαδήποτε μέτρα ενδέχεται να κριθούν κατάλληλα για το σκοπό αυτόν, καθώς οι περιστάσεις μεταβάλλονται. Η κυβέρνηση δεσμεύεται να διαβουλευεται και να συμφωνεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για όλες τις ενέργειες που αφορούν την επίτευξη των στόχων του Μνημονίου Συνεννόησης, πριν από την οριστικοποίηση και τη νομική έγκρισή τους. Στη στρατηγική ανάκαμψης λαμβάνεται υπόψη η ανάγκη για κοινωνική δικαιοσύνη, μεταξύ και εντός των γενεών. Οι δημοσιονομικοί περιορισμοί έχουν επιβάλει δύσκολες επιλογές και συνεπώς είναι σημαντικό το βάρος της προσαρμογής να μοιραστεί σε όλα τα κοινωνικά στρώματα, λαμβανομένης υπόψη της ικανότητας πληρωμής. Σε προτεραιότητα τίθενται οι ενέργειες για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, της απάτης και των στρατηγικών ασυνεπών οφειλετών, διότι αυτά επιβαρύνουν τους τίμιους πολίτες και τις τίμιες επιχειρήσεις, που πληρώνουν εγκαίρως τους φόρους και τα δάνειά τους.... Οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις έχουν επικεντρωθεί σε μέτρα για την κατάργηση των εξαιρέσεων και τον τερματισμό των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων. Προκειμένου να βοηθηθούν τα άτομα να επιστρέψουν στην απασχόληση και να αποτραπεί η διαιώνιση της μακροπρόθεσμης ανεργίας, οι αρχές, σε στενή συνεργασία με τους Ευρωπαίους εταίρους, θα εγκαινιάσουν μέτρα για την τόνωση της απασχόλησης κατά 50.000 άτομα, με στόχο τους μακροχρόνια ανέργους. Για μια πιο δίκαιη κοινωνία θα χρειαστεί η Ελλάδα να βελτιώσει τον σχεδιασμό του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, έτσι ώστε να υπάρχει ένα γνήσιο δίκτυο κοινωνικής ασφάλειας, το οποίο θα διοχετεύει στοχοθετημένα τους πενιχρούς πόρους σε εκείνους που τους έχουν περισσότερο ανάγκη. Οι αρχές σχεδιάζουν να επωφεληθούν από τη διαθέσιμη τεχνική βοήθεια που παρέχεται από

διεθνείς οργανισμούς σχετικά με μέτρα για την παροχή πρόσβασης στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη για όλους (συμπεριλαμβανομένων των ανασφάλιστων), καθώς και να δημιουργήσουν ένα βασικό δίκτυο κοινωνικής ασφάλειας με τη μορφή Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ). Η εφαρμογή του προγράμματος μεταρρυθμίσεων θα αποτελέσει τη βάση για βιώσιμη ανάκαμψη. Οι σχετικές πολιτικές είναι δομημένες γύρω από τέσσερις πυλώνες: • Αποκατάσταση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας (ενότητα 2): Η Ελλάδα θα θέσει ως στόχο την επίτευξη μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού πλεονάσματος ύψους 3,5% του ΑΕΠ, μέσω ενός συνδυασμού εμπροσθοβαρών παραμετρικών δημοσιονομικών μεταρρυθμίσεων, συμπεριλαμβανομένων του συστήματος ΦΠΑ και του συνταξιοδοτικού συστήματός της, υποστηριζόμενου από ένα φιλόδοξο πρόγραμμα για την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης και της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, καθώς και για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ενώ παράλληλα θα διασφαλίζεται η επαρκής προστασία των ευπαθών ομάδων. • Διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας (ενότητα 3):... • Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και επενδύσεις (ενότητα 4):... • Ένα σύγχρονο κράτος και μια σύγχρονη δημόσια διοίκηση (ενότητα 5) θα αποτελέσουν βασική προτεραιότητα του προγράμματος... Για την επιτυχία θα απαιτηθεί η συνεχής εφαρμογή των συμφωνημένων πολιτικών επί πολλά έτη. Για το σκοπό αυτόν, απαιτείται πολιτική δέσμευση, αλλά επίσης και η τεχνική ικανότητα της ελληνικής διοίκησης να την υλοποιήσει. ... 2.5 Βιώσιμο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας 2.5.1 Συντάξεις. Οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις του 2010 και του 2012, εάν εφαρμοστούν πλήρως, θα βελτιώσουν σημαντικά τη μακροπρόθεσμη διατηρησιμότητα του συνολικού συνταξιοδοτικού συστήματος. Ωστόσο, το συνταξιοδοτικό σύστημα παραμένει κατακερματισμένο και δαπανηρό και απαιτεί σημαντικές ετήσιες μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Ως εκ τούτου, απαιτούνται πολύ πιο φιλόδοξα μέτρα για την αντιμετώπιση των υφιστάμενων

διαρθρωτικών προκλήσεων, καθώς και των πρόσθετων πιέσεων στο σύστημα λόγω της οικονομικής κρίσης. Οι εισφορές έχουν μειωθεί λόγω των υψηλών επιπέδων ανεργίας καθ' ην στιγμήν οι πιέσεις στις δαπάνες κορυφώθηκαν, καθώς πολλοί επέλεξαν να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα. Για να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις, οι αρχές δεσμεύονται να εφαρμόσουν πλήρως τις υφιστάμενες μεταρρυθμίσεις και επίσης θα προβούν σε περαιτέρω μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας με στόχο την επίτευξη εξοικονόμησης της τάξης του 1/4 του ΑΕΠ το 2015 και της τάξης του 1% του ΑΕΠ έως το 2016. Μεταξύ άλλων, η δέσμη αποσκοπεί στη δημιουργία ισχυρών αντικινήτρων για πρόωρη συνταξιοδότηση αυξάνοντας τις κυρώσεις για την πρόωρη συνταξιοδότηση και καταργώντας σταδιακά τα κεκτημένα δικαιώματα συνταξιοδότησης πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης. Οι αρχές έχουν ήδη αυξήσει τις εισφορές υγείας των συνταξιούχων στο 6% για τις κύριες συντάξεις τους και εφάρμοσαν επίσης εισφορές υγείας ύψους 6% για τις επικουρικές συντάξεις από την 1η Ιουλίου 2015· θα υπαγάγουν στην ΕΤΕΑ από την 1η Σεπτεμβρίου 2015 όλα τα ταμεία επικουρικών συντάξεων και θα διασφαλίσουν ότι όλα τα επικουρικά συνταξιοδοτικά ταμεία θα χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από ίδιες εισφορές από την 1η Ιανουαρίου 2015· θα παγώσουν τα μηνιαία εγγυημένα ανταποδοτικά όρια συντάξεων σε ονομαστικούς όρους μέχρι το 2021· και εξασφάλισαν ότι όσοι συνταξιοδοτούνται μετά τις 30 Ιουνίου 2015 θα έχουν πρόσβαση σε βασικές, εγγυημένες συντάξεις με βάση τις εισφορές και με εισοδηματικά κριτήρια μόνον όταν θα έχουν συμπληρώσει την νόμιμη κανονική ηλικία συνταξιοδότησης, που είναι σήμερα τα 67 έτη.

i. Ως προαπαιτούμενο, οι αρχές: α) θα αποσαφηνίσουν τους κανόνες επιλεξιμότητας για τις ελάχιστες εγγυημένες συντάξεις μετά το 67ο έτος, β) θα εκδώσουν όλες τις εγκυκλίους για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του νόμου του 2010· γ) θα διορθώσουν τον ν. 4334/2015 με σκοπό, μεταξύ άλλων, να εφαρμόσουν ορθά το πάγωμα των μηνιαίων

εγγυημένων παροχών (αντί των εισφορών με κρατική επιχορήγηση) και να το επεκτείνουν στον δημόσιο τομέα· δ) θα καταργήσουν βαθμιαία τα κεκτημένα δικαιώματα συνταξιοδότησης πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης και τις δυνατότητες πρόωρης συνταξιοδότησης, προσαρμόζοντας σταδιακά το όριο της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης στα 67 έτη, το αργότερο έως το 2022, ή στην ηλικία των 62 ετών και σε 40 έτη εισφορών, που θα ισχύει για όλους όσοι συνταξιοδοτούνται (εκτός από τα βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα και τις μητέρες που έχουν παιδιά με αναπηρία), με άμεση εφαρμογή. ii. Έως τον Οκτώβριο του 2015 (βασικό παραδοτέο) οι αρχές θα θεσπίσουν νομοθετικά περαιτέρω μεταρρυθμίσεις που θα αρχίσουν να ισχύουν από την 1η Ιανουαρίου 2016: α) το συγκεκριμένο σχεδιασμό και τις παραμετρικές βελτιώσεις για την καθιέρωση στενότερης σύνδεσης μεταξύ εισφορών και παροχών· β) τη διεύρυνση και τον εκσυγχρονισμό της βάσης εισφορών και συντάξεων για όλα τα αυτοαπασχολούμενα άτομα, μεταξύ άλλων με μετάβαση από το ονομαστικό στο πραγματικό εισόδημα, υπό τον όρο της τήρησης των κανόνων για τις ελάχιστες απαιτούμενες εισφορές· γ) την αναθεώρηση και τον εξορθολογισμό όλων των διαφορετικών συστημάτων των βασικών συνιστωσών των συντάξεων που είναι εγγυημένες με βάση τις εισφορές και βάσει ελέγχου των πόρων, λαμβάνοντας υπόψη τα κίνητρα για εργασία και για καταβολή εισφορών· δ) τα βασικά στοιχεία της καθολικής ενοποίησης των ταμείων κοινωνικών ασφαλίσεων, μεταξύ άλλων μέσω της εναπομένουσας εναρμόνισης των διαδικασιών για την καταβολή των εισφορών και των παροχών σε όλο το φάσμα των ταμείων· την κατάργηση εντός τριών ετών όλων των εξαιρέσεων που χρηματοδοτούνται με κρατικούς πόρους και την εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με τις εισφορές σε όλα τα ταμεία συντάξεων προς τη δομή των εισφορών στο κύριο ταμείο κοινωνικών ασφαλίσεων υπαλλήλων (ΙΚΑ)· στ) την κατάργηση, από την 31η Οκτωβρίου 2015, όλων των περιπτώσεων επιβαρύνσεων κατά τη χρηματοδότηση των συντάξεων και την

αντιστάθμισή τους με μείωση των παροχών ή αύξηση των εισφορών υπέρ των συγκεκριμένων ταμείων ζ) τη σταδιακή εναρμόνιση των κανόνων για τις συνταξιοδοτικές παροχές που καταβάλλει ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ) προς το υπόλοιπο συνταξιοδοτικό σύστημα κατ' αναλογία («pro rata»)· η) οι πρόωρες συνταξιοδοτήσεις θα επιβαρύνονται με ποινή για όσους θίγονται από την παράταση της ηλικίας συνταξιοδότησης, που ισοδυναμεί με 10% επιπλέον της τρέχουσας ετήσιας ποινής του 6%· θ) τη βελτίωση της στόχευσης των κοινωνικών συντάξεων αυξάνοντας τις συντάξεις του ΟΓΑ για τους ανασφάλιστους ι) τη σταδιακή κατάργηση του επιδόματος αλληλεγγύης (ΕΚΑΣ) για όλους τους συνταξιούχους έως τα τέλη Δεκεμβρίου του 2019, αρχίζοντας με το ανώτερο 20% των δικαιούχων το Μάρτιο του 2016· ια) αποκατάσταση του παράγοντα διατηρησιμότητας της μεταρρύθμισης του 2012 ή εξεύρεση αμοιβαία αποδεκτών εναλλακτικών μέτρων στο συνταξιοδοτικό σύστημα· ιβ) η ελληνική κυβέρνηση θα προσδιορίσει και θα θεσπίσει νομοθετικά έως τον Οκτώβριο του 2015 ισοδύναμα μέτρα για την πλήρη αντιστάθμιση των επιπτώσεων της εφαρμογής της δικαστικής απόφασης σχετικά με τα συνταξιοδοτικά μέτρα του 2012 και θα καταργήσει τις τροποποιήσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα που εισήγαγαν οι νόμοι 4325/2015 και 4331/2015, σε συμφωνία με τους θεσμούς. iii. Έως το Δεκέμβριο του 2015, (βασικό παραδοτέο) η κυβέρνηση θα ενοποιήσει όλα τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης σε μια ενιαία οντότητα, θα προβεί σε κατάργηση όλων των υφιστάμενων ρυθμίσεων για τη διακυβέρνηση και τη διαχείριση, θα συγκροτήσει νέο διοικητικό συμβούλιο και ομάδα διαχείρισης χρησιμοποιώντας την υποδομή και οργάνωση του ΙΚΑ, θα εφαρμόσει κεντρικό μητρώο συνεισφερόντων και θα δημιουργήσει κοινές υπηρεσίες. Θα εγκρίνει επίσης πρόγραμμα για τη δημιουργία κοινού συνόλου κεφαλαίων που θα τεθεί σε πλήρη λειτουργία μέχρι τα τέλη Δεκεμβρίου 2016. Οι αρχές θα κινηθούν προς την κατεύθυνση της ενσωμάτωσης της δήλωσης, της πληρωμής και της είσπραξης των εισφορών κοινωνικής

ασφάλισης στη φορολογική διοίκηση πριν από τα τέλη του 2017. Οι θεσμοί είναι έτοιμοι να λάβουν υπόψη τους τα άλλα διαρθρωτικά μέτρα παραμετρικού χαρακτήρα ισοδύναμου αποτελέσματος στο πλαίσιο του συστήματος συνταξιοδότησης, σε αντικατάσταση ορισμένων μέτρων από αυτά που αναφέρθηκαν προηγουμένως, έχοντας υπόψη τον αντίκτυπό τους για την ανάπτυξη και υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά θα παρουσιαστούν στους θεσμούς κατά τη διάρκεια της φάσης του σχεδιασμού και ότι θα είναι συγκεκριμένα και ποσοτικά μετρήσιμα σε επαρκή βαθμό και ότι, ελλείψει αυτών, η βασική επιλογή είναι εκείνη που προσδιορίζεται παραπάνω. 2.5.2...».

17. Επειδή, από τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη προκύπτει ότι οι επίμαχες ρυθμίσεις (μεταβατικού μάλιστα χαρακτήρα λόγω της σταδιακής αυξήσεως των ορίων ηλικίας από τις 19.8.2015 μέχρι την 1.1.2022) εντάσσονται στο πλαίσιο ενός ευρύτερου προγράμματος συνταξιοδοτικής μεταρρυθμίσεως που άρχισε με τις προηγούμενες νομοθετικές ρυθμίσεις των ετών 2010 και 2012 (ν. 3863/2010 «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ...», Α' 115, ν. 3865/2010 «Μεταρρύθμιση Συνταξιοδοτικού Συστήματος του Δημοσίου ...», Α' 120, ν. 4093/2012) και επικεντρώνεται σε μέτρα για την αποτροπή των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων ενισχύοντας μακροπρόθεσμα την βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος. Ειδικότερα σκοπός των υπό κρίση διατάξεων είναι η βαθμιαία κατάργηση των κεκτημένων δικαιωμάτων συνταξιοδοτήσεως και των δυνατοτήτων πρόωρης συνταξιοδοτήσεως πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδοτήσεως με την σταδιακή προσαρμογή του ορίου ηλικίας συνταξιοδοτήσεως στα 67 έτη ή στα 62 έτη με 40 έτη εισφορών έως το 2022, οπότε θα ισχύουν τα νέα αυτά όρια ηλικίας. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι οι επίμαχες ρυθμίσεις του ν. 4336/2015 περί της σταδιακής αυξήσεως των ορίων ηλικίας συνταξιοδοτήσεως (οι οποίες αποτελούν συνέχεια των ρυθμίσεων που έχουν ήδη θεσπιστεί για την αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδοτήσεως

με τους προαναφερθέντες νόμους) αποβλέπουν πρωτίστως στον εξορθολογισμό του συνταξιοδοτικού συστήματος με την αποτροπή των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδοτήσεως και δευτερευόντως στην εξοικονόμηση πόρων. Ως εκ τούτου, εξυπηρετούν σκοπό δημοσίου συμφέροντος και όχι απλώς το ταμειακό συμφέρον του Δημοσίου, όπως ισχυρίζεται η αιτούσα (πρβ. ΣΤΕ 734/2016 Ολ. σκ.27, 660/2016 7μ. σκ.18).

18. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις του ν. 4336/2015 είναι αντισυνταγματικές διότι, κατά παράβαση του άρθρου 22 παρ. 5 του Συντάγματος, δεν προκύπτει (α) ότι οι συγκεκριμένες νομοθετικές επιλογές αποτέλεσαν αντικείμενο ειδικής και εμπειριστατωμένης μελέτης, στην οποία ελήφθησαν υπ' όψιν κρίσιμα στοιχεία, όπως ο αριθμός των ασφαλισμένων, που οι ρυθμίσεις αυτές αφορούν, η εξοικονόμηση, που μέσω αυτών θα επέλθει στα ασφαλιστικά ταμεία, η επίδραση αυτών στην βιωσιμότητά τους και τελικώς η αναφορά στις επιπτώσεις και την αποτελεσματικότητα άλλων ισοδύναμων νομοθετικών μέτρων, τα οποία θα μπορούσαν να έχουν εφαρμοστεί για την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού, ο οποίος ομοίως παραμένει μέσω των διατάξεων του ν. 4336/2015 ασαφής και γενικόλογος και (β) ότι επελέγησαν ως οι πλέον πρόσφορες για την διασφάλιση της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών ταμείων, μεταξύ των πλειόνων ισοδύναμων νομοθετικών επιλογών, που τυχόν θα μπορούσαν να έχουν προταθεί και τελικώς επιλεγεί. Όπως προβάλλεται περαιτέρω, δεδομένου ότι η συγκεκριμένη νομοθετική επιλογή είναι η τρίτη κατά σειρά αύξηση ορίων ηλικίας συνταξιοδοτήσεως μετά το έτος 2010 (ν. 3863 και 3865/2010, 4093/2012) και η πρώτη που θίγει θεμελιωμένα συνταξιοδοτικά δικαιώματα, παραβιάζοντας την αρχή της ισότητας, ο νομοθέτης όφειλε να αιτιολογήσει, μέσω ειδικής τεχνικής μελέτης, το όφελος, το οποίο επρόκειτο να επέλθει στα ασφαλιστικά ταμεία και την επίδραση της νομοθετικής αυτής παρεμβάσεως στην βιωσιμότητα αυτών.

Ο λόγος αυτός, όπως αναπτύσσεται και με το από 17.10.2016 υπόμνημα της αιτούσας, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι, όπως εκτέθηκε ανωτέρω στην σκέψη 17, οι επίμαχες ρυθμίσεις του ν. 4336/2015, με τις οποίες θεσπίστηκε το μέτρο, η επιλογή του οποίου εκ μέρους του νομοθέτη υπόκειται σε οριακό δικαστικό έλεγχο, αποβλέπουν πρωτίστως στον εξορθολογισμό του συνταξιοδοτικού συστήματος με την αποτροπή των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδοτήσεως (πρβ. ΣΤΕ 660/2016 7μ., σκ.15). Όπως συνάγεται δε και από τη Συμφωνία Δημοσιονομικών Στόχων και Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων που εκτέθηκε ανωτέρω, οι διατάξεις για την σταδιακή κατάργηση των κεκτημένων δικαιωμάτων συνταξιοδοτήσεως πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδοτήσεως και αντιστοίχως την σταδιακή προσαρμογή του ορίου της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδοτήσεως στα 67 έτη ή στα 62 έτη με 40 έτη από το 2015 έως το 2022 κρίθηκαν αναγκαίες για την βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της επιλογής πολλών ασφαλισμένων να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα.

19. Επειδή, προβάλλεται περαιτέρω ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις παραβιάζουν τις αρχές της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου και της χρηστής διοικήσεως, υπό την έννοια ότι όλως αιφνιδίως μετέβαλαν επί τα χείρω τις προϋποθέσεις συνταξιοδοτήσεως των ασφαλισμένων, που διέθεταν θεμελιωμένα δικαιώματα, ήτοι δικαιώματα που θα μπορούσαν πριν από τη νομοθετική παρέμβαση, που έλαβε χώρα με τον ν. 4336/2015 και τις προσβαλλόμενες αποφάσεις, να έχουν ασκηθεί. Προβάλλεται επίσης ότι το Δημόσιο, παραβιάζοντας την μέχρι την στιγμή εκδόσεως των προσβαλλόμενων αποφάσεων παγία τακτική του, για πρώτη φορά έθιξε δικαιώματα, τα οποία κατά τον χρόνο εκδόσεως του νόμου είχαν ήδη θεμελιωθεί με την συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφαλίσεως.

20. Επειδή, όπως ρητώς ορίζεται στην περ. 5 της υποπαρ. Ε3 της

παρ. Ε του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 και επαναλαμβάνεται στην παρ. 4 της πρώτης προσβαλλόμενης αποφάσεως, τα θεμελιωμένα συνταξιοδοτικά δικαιώματα στους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, ήτοι μέχρι και τις 18.8.2015, λόγω συμπλήρωσης των προϋποθέσεων του απαιτούμενου χρόνου ασφάλισης και ορίου ηλικίας, όπου αυτό προβλέπεται, δεν θίγονται και μπορούν να ασκηθούν οποτεδήποτε. Επομένως, όσον αφορά τους ασφαλισμένους των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, σε καμία περίπτωση δεν θίγονται θεμελιωμένα συνταξιοδοτικά δικαιώματα μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015, διότι αυτά προστατεύονται, κατά τα προεκτεθέντα, είτε η θεμελίωση απαιτούσε συμπλήρωση μόνο χρόνου ασφάλισης, ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, είτε απαιτούσε συμπλήρωση χρόνου ασφάλισης και ορίου ηλικίας (βλ. και το με αρ. πρωτ. Φ80000/7750/302/21.3.2016 έγγραφο απόψεων της Διοικήσεως προς το Δικαστήριο). Ενόψει αυτών, ο ως άνω λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος, κατά το μέρος που αφορά τους ασφαλισμένους των φορέων κοινωνικής ασφάλισης.

21. Επειδή, οι αρχές της προστατευόμενης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου δεν εμποδίζουν τον νομοθέτη, ο οποίος υποχρεούται να μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, να λαμβάνει μέτρα εντός του πλαισίου της συνταγματικής τάξεως, ακόμη και σε ήδη συνεστημένες έννομες σχέσεις ή καταστάσεις, όταν αδήριτες ανάγκες το επιβάλλουν. Αντίθετη εκδοχή, κατά την οποία απαγορεύεται η μεταβολή του ευνοϊκού για τους ασφαλισμένους νομοθετικού καθεστώτος είτε για το μέλλον είτε για το παρελθόν, θα κατέληγε σε παράλυση της δράσεως του νομοθέτη και, ειδικά στο πεδίο του οικονομικού προγραμματισμού, σε ματαίωση της εξουσίας του να ρυθμίζει τις έννομες σχέσεις σύμφωνα με τις επιταγές του δημοσίου συμφέροντος (ΣτΕ 734/2016 Ολομ. σκ. 27).

22. Επειδή, όπως ήδη εκτέθηκε, για τους ασφαλισμένους του Δημοσίου προβλέφθηκε από τις ως άνω διατάξεις του ν. 4336/2015, οι

οποίες επαναλήφθηκαν με την δεύτερη προσβαλλόμενη πράξη, ότι για όσους έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι και τις 31.12.2012 και δεν έχουν συμπληρώσει το κατά περίπτωση ισχύον όριο ηλικίας καταβολής της συντάξεως μέχρι και την 18.8.2015 (προηγούμενη της ημερομηνίας ενάρξεως ισχύος του ν. 4336/2015), τα όρια ηλικίας αυξάνονται σταδιακά από 19.8.2015 έως και την 1.1.2022, σύμφωνα με τους πίνακες 1 και 2 που τις συνοδεύουν. Οι πίνακες αυτοί προβλέπουν σταδιακή μετάβαση μέχρι το 2022 σε σχέση με την επίτευξη του στόχου της συνταξιοδότησεως στα 67 έτη ή στα 62 έτη με 40 έτη υπηρεσίας. Ειδικότερα, στον πίνακα 1 της δεύτερης προσβαλλόμενης κοινής υπουργικής αποφάσεως, όπως αναφέρεται σε αυτήν, υπάγονται τα πρόσωπα που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι και τις 31.12.2012 (με τη συμπλήρωση χρόνου ασφαλίσεως 25 ετών) και έχουν συμπληρώσει μέχρι και τις 18.8.2015 ή συμπληρώνουν 35 έως και 37 έτη ασφαλίσεως μέχρι και τις 31.12.2021 ή συνταξιοδοτούνται με τη συμπλήρωση των προαναφερθέντων ετών ασφαλίσεως ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας. Για τα πρόσωπα αυτά που έχουν χρόνο ασφαλίσεως 35 έως και 37 έτη ασφαλίσεως προβλέπεται καταληκτικό όριο ηλικίας το 62ο έτος και οι αυξήσεις των ορίων ηλικίας είναι πιο ήπιες σε σχέση με εκείνες των προσώπων που υπάγονται στον πίνακα 2 και έχουν καταληκτικό όριο ηλικίας το 67ο. Με τα δεδομένα αυτά οι ως άνω διατάξεις για την σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησεως των υπαλλήλων του Δημοσίου μέχρι το 2022, οπότε ισχύουν τα νέα όρια ηλικίας, έχουν, πάντως, μεταβατικό χαρακτήρα προς αποτροπή του αιφνιδιασμού των ασφαλισμένων και, επομένως, είναι, εν πάσει περιπτώσει, σύμφωνες με τις αρχές της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του ασφαλισμένου και της χρηστής διοικήσεως. Εξάλλου, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις του ν. 4336/2015 και της δεύτερης προσβαλλόμενης πράξεως, δεν ισχύει η σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησεως για τους υπαλλήλους του Δημοσίου, οι οποίοι α) είχαν

δικαίωμα συνταξιοδότησεως με τη συμπλήρωση μόνο χρόνου ασφαλίσεως ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας και συμπλήρωσαν στις 18.8.2015 τον απαιτούμενο χρόνο ασφαλίσεως, β) είχαν δικαίωμα συνταξιοδότησεως με τη συμπλήρωση χρόνου ασφαλίσεως και ορίου ηλικίας και συμπλήρωσαν στις 18.8.2015 τον απαιτούμενο χρόνο ασφαλίσεως και το προβλεπόμενο όριο ηλικίας και γ) αποχώρησαν από την υπηρεσία έχοντας θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τη συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφαλίσεως και εκδόθηκε μέχρι και τις 18.8.2015 πράξη συνταξιοδότησεως με μελλοντική καταβολή της συντάξεώς τους όταν συμπληρώσουν και το απαιτούμενο όριο ηλικίας. Στην τελευταία αυτή περίπτωση η ως άνω ανασταλτική πράξη συνταξιοδότησεως παραμένει ισχυρή και, ως εκ τούτου, η σύνταξη των υπαλλήλων αυτών θα καταβληθεί με την συμπλήρωση του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησεως που ίσχυε κατά την έκδοση της ανωτέρω πράξεως (βλ. και το 18678/0092/4.3.2016 έγγραφο των απόψεων του Υπουργείου Οικονομικών προς το Δικαστήριο). Συνεπώς, ο ειδικότερος ισχυρισμός της αιτούσας ότι η προαναφερθείσα υπό γ κατηγορία υπαλλήλων θίγεται από τις διατάξεις του ν. 4336/2015 και της δεύτερης προσβαλλόμενης πράξεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Κατόπιν των ανωτέρω είναι απορριπτέος ο ως άνω λόγος ακυρώσεως, όπως αναπτύσσεται με το υπόμνημα της αιτούσας, περί παραβάσεως των αρχών της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της χρηστής διοικήσεως και ως προς τους ασφαλισμένους του Δημοσίου.

23. Επειδή, η κατά το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχή της ισότητας δεσμεύει το νομοθέτη και την κανονιστικώς δρώσα διοίκηση και κατά την εκδήλωση της κρατικής μέριμνας για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων (ΣτΕ 1286/2012 Ολομ., σκ. 9, 2266/2013 7μ., 3693/2015). Η αρχή της ισότητας επιβάλλει στον νομοθέτη, κοινό ή κανονιστικό, να δρα μέσα στα όριά της, τα οποία αποκλείουν τόσο την έκδηλα άνιση μεταχείριση με τη μορφή της εισαγωγής χαριστικού μέτρου

μη συνδεδεμένου προς αξιολογικά κριτήρια ή της επιβολής αδικαιολόγητης επιβαρύνσεως, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση καταστάσεων που τελούν κάτω από διαφορετικές συνθήκες (ΣΤΕ 1286/2012 Ολομ., σκ. 9, 2266/2013 7μ., 3693/2015) ή, αντίθετα, τη διαφορετική μεταχείριση ίδιων ή παρόμοιων καταστάσεων· ο δικαστικός δε έλεγχος της τηρήσεως της αρχής της ισότητας συνιστά έλεγχο ορίων και όχι έλεγχο των κατ' αρχήν επιλογών ή του ουσιαστικού περιεχομένου των νομικών κανόνων (ΣΤΕ 2266/2013 7μ., 3693/2015). Ειδικότερα, ο κοινός νομοθέτης και η κανονιστικώς δρώσα διοίκηση δεν κωλύονται από τις αρχές της ισότητας και της κρατικής μέριμνας για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων (άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος) να μεταβάλουν το σύστημα συνταξιοδότησεως κατηγοριών ασφαλισμένων θεσπίζοντας αυστηρότερες σε σχέση προς το προγενέστερο νομοθετικό καθεστώς προϋποθέσεις για απονομή συντάξεως (ΣΤΕ 3487/2008 Ολ., 1689/2009 7μ., 4132/2011 7μ.), ακόμη και αν η μεταβολή επιφέρει μείωση των συνταξιοδοτικών παροχών για το μέλλον με μεγαλύτερη μάλιστα, σε αναλογία προς τη σύνταξη που θα χορηγηθεί, οικονομική επιβάρυνση εκείνων από τους ασφαλισμένους που έχουν καταβάλει περισσότερες εισφορές (βλ. ΣΤΕ 1077/2003 7μ., 3363/2003). Στην ως άνω δε περίπτωση της μεταβολής των προϋποθέσεων συνταξιοδότησεως επί τα χείρω δεν θεσπίζεται από τις προαναφερθείσες διατάξεις του Συντάγματος υποχρέωση του κοινού νομοθέτη και της διοικήσεως να προβλέψουν μεταβατικές διατάξεις, οι οποίες θα κατελάμβαναν τους ασφαλισμένους εκείνους που θεμελίωσαν δικαίωμα για απονομή συντάξεως, συνέχισαν όμως να εργάζονται ή που θα θεμελίωναν στο άμεσο μέλλον συνταξιοδοτικό δικαίωμα. Συνεπώς, ο χρόνος αποχωρήσεως από την υπηρεσία αποτελεί παράγοντα αρκούντως αντικειμενικό που δικαιολογεί τη διαφορετική μεταχείριση (ΣΤΕ 3487/2008 Ολ., 1689/2009 7μ., 4132/2011 7μ.). Εξάλλου, η ηλικία των δικαιούχων για την απόληψη ορισμένης παροχής συνιστά αντικειμενικό (ΣΤΕ

1286/2012 Ολομ., σκ.10) και απρόσωπο κριτήριο, που δεν παραβιάζει τις ως άνω συνταγματικές διατάξεις, για τη διαφοροποίηση των προϋποθέσεων ή του περιεχομένου της παρεχόμενης ασφαλιστικής προστασίας (ΣΤΕ 3693/2015).

24. Επειδή, η αιτούσα προβάλλει ότι οι ρυθμίσεις του ν. 4336/2015, όπως εξειδικεύονται με τις προσβαλλόμενες αποφάσεις, παραβιάζουν την συνταγματική αρχή της ισότητας, διότι εισάγουν αυθαίρετα δυσμενείς διακρίσεις μεταξύ ασφαλισμένων, που υπάγονται σε ομοιόμορφες ασφαλιστικά καταστάσεις. Ειδικότερα προβάλλει ότι ο νομοθέτης προβαίνει σε μεταβολή επί τα χείρω των συνταξιοδοτικών προϋποθέσεων κατηγοριών εργαζομένων, οι οποίοι υπήχθησαν μεν στην ασφάλιση κατά το ίδιο χρονικό σημείο, έχουν καταβάλει τις ίδιες ασφαλιστικές εισφορές και έχουν τα ίδια έτη ασφαλίσεως, χρησιμοποιώντας ως κριτήριο για την διαφοροποίηση τους μόνο την ηλικία τους κατά τις 18.8.2015 (προηγούμενη της ενάρξεως ισχύος του ν. 4336/2015). Για να καταστήσει σαφή τον αυθαίρετο χαρακτήρα των κρινόμενων ρυθμίσεων, όπως ισχυρίζεται, η αιτούσα παραθέτει παραδείγματα ασφαλισμένων του Δημοσίου, οι οποίοι, αν και έχουν τον ίδιο χρόνο ασφαλίσεως στο Δημόσιο στις 18.8.2015, έχουν διαφορετική μεταχείριση από τον νομοθέτη ανάλογα με το αν έχουν συμπληρώσει το προβλεπόμενο όριο ηλικίας στις 18.8.2015. π.χ. Ασφαλισμένος του Δημοσίου που έχει συμπληρώσει 35 έτη ασφαλίσεως και το 58ο έτος της ηλικίας του (ή 37 έτη ασφαλίσεως και το 55ο έτος της ηλικίας του) στις 18.8.2015 δεν εμπίπτει στις ρυθμίσεις του νόμου και συνταξιοδοτείται με το προηγούμενο ευμενέστερο καθεστώς ενώ ασφαλισμένος του Δημοσίου με τον ίδιο χρόνο ασφαλίσεως (35 ή 37 έτη ασφαλίσεως) που δεν έχει όμως συμπληρώσει το ως άνω όριο ηλικίας (58ο ή 55ο έτος ηλικίας) στις 18.8.2015 εμπίπτει στις ρυθμίσεις του ν. 4336/2015 και, επομένως, αυξάνεται σταδιακά, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, το όριο ηλικίας συνταξιοδοτήσεώς του. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως, όπως αναπτύσσεται

και με το υπόμνημα της αιτούσας, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι, κατά τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη, η ηλικία των δικαιούχων για την απόληψη ορισμένης παροχής συνιστά αντικειμενικό και απρόσωπο κριτήριο για τη διαφοροποίηση των προϋποθέσεων παροχής ασφαλιστικής προστασίας που δεν παραβιάζει την συνταγματική αρχή της ισότητας. Επιπροσθέτως η αιτούσα προβάλλει ότι στις περιπτώσεις που οι ασφαλισμένοι έχουν συμπληρώσει πολλά έτη ασφαλίσεως, όπως οι προαναφερθείσες, η διαφοροποίησή τους με βάση το κριτήριο της ηλικίας δεν είναι θεμιτή καθώς μοναδικός λόγος, τον οποίο επικαλείται η συμφωνία δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, που εντάσσεται στον νόμο 4336/2015 και εν μέρει επιχειρεί να δικαιολογήσει τις επίμαχες νομοθετικές ρυθμίσεις, είναι η «σταδιακή κατάργηση των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων», ως πρόωρες δε νοούνται, κατά την άποψη της αιτούσας, οι συνταξιοδοτήσεις των ασφαλισμένων που δεν έχουν συμπληρώσει επαρκή χρόνο ασφαλίσεως, όχι δε και εκείνων που έχουν συμπληρώσει πολλά έτη ασφαλίσεως. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος. Και τούτο διότι, όπως προκύπτει από την ως άνω συμφωνία που περιλαμβάνεται στο άρθρο 3 Παράγραφος Γ του ν. 4336/2015 και παρατέθηκε ανωτέρω στην σκέψη 16, στην σταδιακή κατάργηση των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων περιλαμβάνεται η σταδιακή κατάργηση των κεκτημένων δικαιωμάτων συνταξιοδοτήσεως πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδοτήσεως ανεξαρτήτως χρόνου ασφαλίσεως και η σταδιακή προσαρμογή του ορίου της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδοτήσεως στα 67 έτη, το αργότερο έως το 2022, ή στα 62 έτη με 40 έτη ασφαλίσεως, ως πρόωρες δε συνταξιοδοτήσεις νοούνται εκείνες, κατά τις οποίες ο ασφαλισμένος δεν έχει συμπληρώσει τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδοτήσεως ανεξαρτήτως χρόνου ασφαλίσεως.

25. Επειδή, στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ), το οποίο κυρώθηκε

μαζί με τη Σύμβαση, με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 53/1974 (Α' 256), ορίζεται ότι «Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους. Αι προαναφερόμεναι διατάξεις δεν θίγουσι το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέση εν ισχύι νόμους ους ήθελε κρίνει αναγκαίον προς ρύθμισιν της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιον συμφέρον ή προς εξασφάλισιν της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων». Με τις διατάξεις αυτές κατοχυρώνεται ο σεβασμός της περιουσίας του προσώπου, το οποίο μπορεί να τη στερηθεί μόνον για λόγους δημοσίας ωφελείας. Στην έννοια της περιουσίας, η οποία έχει αυτόνομο περιεχόμενο, ανεξάρτητο από την τυπική κατάταξη των επιμέρους περιουσιακών δικαιωμάτων στο εσωτερικό δίκαιο, περιλαμβάνονται όχι μόνον τα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και όλα τα δικαιώματα «περιουσιακής φύσεως», καθώς και τα κεκτημένα «οικονομικά συμφέροντα». Καλύπτονται, κατ' αυτόν τον τρόπο, και τα ενοχικής φύσεως περιουσιακά δικαιώματα και, ειδικότερα, απαιτήσεις που απορρέουν από έννομες σχέσεις του δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, είτε αναγνωρισμένες με δικαστική ή διαιτητική απόφαση, είτε απλώς γεννημένες κατά το εθνικό δίκαιο, εφόσον υπάρχει νόμιμη προσδοκία, με βάση το ισχύον, έως την προσφυγή στο δικαστήριο, δίκαιο, ότι μπορούν να ικανοποιηθούν δικαστικώς, εφόσον, δηλαδή, υφίσταται σχετικώς μια επαρκής νομική βάση στο εσωτερικό δίκαιο του συμβαλλομένου κράτους, προϋπόθεση που συντρέχει, ιδίως, όταν η απαίτηση θεμελιώνεται σε νομοθετική ή κανονιστική διάταξη ή σε παγιωμένη νομολογία των δικαιοδοτικών οργάνων του συμβαλλομένου κράτους. Ενόψει των ανωτέρω, περιουσία, κατά την έννοια του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου, αποτελούν και οι έναντι των οργανισμών κοινωνικής ασφαλίσεως αξιώσεις για την χορήγηση προβλεπομένων από τη νομοθεσία του συμβαλλομένου κράτους

κοινωνικοασφαλιστικών παροχών, τόσο στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος είχε καταβάλει στο παρελθόν εισφορές, όσο και στην περίπτωση που η χορήγηση της συγκεκριμένης παροχής δεν εξαρτάται από την προηγούμενη καταβολή εισφορών, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις που τίθενται, κατά περίπτωση, από το εθνικό δίκαιο. Πάντως, με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου δεν κατοχυρώνεται δικαίωμα συντάξεως ορισμένου ύψους με συνέπεια να μην αποκλείεται, κατ' αρχήν, διαφοροποίηση του ύψους της συνταξιοδοτικής παροχής αναλόγως με τις επικρατούσες εκάστοτε συνθήκες. Εξάλλου, για να είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου επέμβαση σε περιουσιακής φύσεως αγαθό, υπό την ανωτέρω έννοια, πρέπει να προβλέπεται από νομοθετικές ή άλλου είδους κανονιστικές διατάξεις, καθώς και να δικαιολογείται από λόγους γενικού συμφέροντος, στους οποίους περιλαμβάνονται, κατ' αρχήν, και λόγοι συναπτόμενοι προς την αντιμετώπιση ενός ιδιαίτερος σοβαρού, κατά την εκτίμηση του εθνικού νομοθέτη, δημοσιονομικού προβλήματος ή προς την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών οργανισμών και τον εξορθολογισμό του ασφαλιστικού συστήματος. Η εκτίμηση δε του νομοθέτη ως προς την ύπαρξη λόγου δημοσίου συμφέροντος που επιβάλλει τον περιορισμό περιουσιακού δικαιώματος και ως προς την επιλογή της ακολουθητέας πολιτικής για την εξυπηρέτηση του δημοσίου αυτού συμφέροντος υπόκειται σε οριακό δικαστικό έλεγχο. Περαιτέρω, η επέμβαση στην περιουσία πρέπει να είναι πρόσφορη και αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου από τον νομοθέτη σκοπού γενικού συμφέροντος και να μην είναι δυσανάλογη προς αυτόν (βλ. ΣτΕ 668/2012 Ολομ. σκ.34, 1286/2012 Ολομ. σκ.15, 734/2016 Ολομ. σκ.12, 660/2016 7μ. σκ.17 και τη μνημονευόμενη στις αποφάσεις αυτές νομολογία του Ε.Δ.Δ.Α.).

26. Επειδή, οι προεκτεθείσες διατάξεις του ν. 4336/2015 με τις

./.

οποίες θεσπίστηκε η σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησεως για όλους τους ασφαλισμένους (Δημοσίου και φορέων κοινωνικής ασφάλισεως) από την έναρξη ισχύος του νόμου μέχρι το 2022, οπότε ισχύουν τα νέα όρια ηλικίας, εξυπηρετούν σκοπό δημοσίου συμφέροντος, όπως ήδη εκτέθηκε στην σκέψη 17. Το μέτρο της σταδιακής αυξήσεως των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησεως, το οποίο αποσκοπεί, κατά τα ήδη εκτεθέντα, πρωτίστως στην αποτροπή και κατάργηση των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων πριν από τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδοτήσεως, δεν παρίσταται απρόσφορο, και μάλιστα προδήλως για την επίτευξη του σκοπού αυτού, ούτε μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν ήταν αναγκαίο, λαμβανομένου άλλωστε υπ' όψιν ότι η εκτίμηση του νομοθέτη ως προς τα ληπτέα μέτρα για την επίτευξη σκοπού δημοσίου συμφέροντος υπόκειται σε οριακό δικαστικό έλεγχο (βλ. ΣΤΕ 668/2012 Ολομ., σκ. 35). Περαιτέρω, το επίμαχο μέτρο δεν επιφέρει στέρηση συνταξιοδοτικών παροχών αλλά μεταθέτει την λήψη αυτών σε μεταγενέστερο χρόνο παρατείνοντας τον χρόνο παραμονής στην υπηρεσία, οι ως άνω δε διατάξεις προβλέπουν και εξαιρέσεις από το μέτρο αυτό. Οι εξαιρέσεις για τους ασφαλισμένους των φορέων κοινωνικής ασφάλισεως αφορούν α) ασφαλισμένους που υπάγονται σε βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα καθώς και μητέρες και χήρους πατέρες ανίκανων για κάθε βιοποριστική εργασία τέκνων (άρθρο 2 παρ. Ε υποπαρ.Ε3 περ. 4 ν. 4336/2015) και β) ασφαλισμένους με θεμελιωμένα συνταξιοδοτικά δικαιώματα (άρθρο 2 παρ. Ε υποπαρ. Ε3 περ. 5 ν. 4336/2015). Ακολούθως, δεν εφαρμόζεται το επίμαχο μέτρο της σταδιακής αυξήσεως των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησεως στους ασφαλισμένους του Δημοσίου α) που έχουν συμπληρώσει τα έτη ασφάλισεως και το όριο ηλικίας μέχρι την έναρξη ισχύος του ν. 4336/2015 (άρθρο 56 παρ. 16 περ. δ υποπερ. αα π.δ. 169/2007), β) που έχουν παιδί άγαμο και ανίκανο για την άσκηση κάθε βιοποριστικού επαγγέλματος κατά ποσοστό 67% και άνω (άρθρο 56 παρ. 16 περ. δ υποπερ. ββ π.δ.

169/2007), γ) που εργάζονται σε ιδιαίτερα επίπονα επαγγέλματα (υπάλληλοι καθαριότητας των Δήμων, εναερίτες ηλεκτρολόγοι κ.λπ.) (άρθρο 56 παρ. 16 περ. δ υποπερ. γγ π.δ. 169/2007) και δ) που απολύονται από την υπηρεσία λόγω σωματικής ή διανοητικής ανικανότητας ή είναι ανάπηροι (παντελώς τυφλοί, παραπληγικοί ή τετραπληγικοί) ή πάσχουν από σοβαρές ασθένειες ή ανήκουν στο φυλακτικό προσωπικό των καταστημάτων κράτησης κ.λπ. (άρθρο 56 παρ. 16 περ. δ υποπερ. δδ π.δ. 169/2007). Με τα δεδομένα αυτά εξασφαλίζεται, κατ' αρχήν, δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στις απαιτήσεις του, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη, συντρέχοντος εν προκειμένω γενικού συμφέροντος και της ανάγκης προστασίας των περιουσιακών δικαιωμάτων των ασφαλισμένων. Συνεπώς, δεν υφίσταται παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α, όπως αβασίμως προβάλλει η αιτούσα.

27. Επειδή, η αιτούσα προβάλλει ειδικότερα ότι οι ασφαλισμένοι του Δημοσίου, που είχαν κατά τα έτη 2010-2012 θεμελιώσει δικαίωμα για λήψη συντάξεως σε ένα ορισμένο όριο ηλικίας, υφίστανται αυξήσεις του ορίου αυτού, χωρίς στην πραγματικότητα οι ως άνω αυξήσεις να συνδέονται με την εξυπηρέτηση ενός θεμιτού δημόσιου σκοπού, πέραν του (μη θεμιτού) δημοσιονομικού, που επικαλείται ο νόμος ότι επιδιώκει. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι, κατά τα ήδη εκτεθέντα, το επίδικο μέτρο της σταδιακής αυξήσεως των ορίων ηλικίας συνταξιοδοτήσεως εξυπηρετεί σκοπό δημόσιου συμφέροντος. Περαιτέρω η αιτούσα προβάλλει ότι προσβάλλεται το δικαίωμα στην περιουσία των ασφαλισμένων του Δημοσίου που είχαν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τη συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου ασφαλίσεως και επιβαρύνονται με την αύξηση των ορίων ηλικίας του ν. 4336/2015 διττώς: αφ' ενός μέσω της επιβαρύνσεως που προκαλεί η καταβολή ασφαλιστικών εισφορών για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα λόγω της παραμονής στην υπηρεσία για την λήψη μάλιστα ποσού συντάξεως

μικρότερου έναντι των ήδη συνταξιούχων (αφού οι εξερχόμενοι της υπηρεσίας μετά την 1.7.2015 δεν λαμβάνουν το οργανικό ποσό της συντάξεως μέχρι την συμπλήρωση του 67ου έτους της ηλικίας τους) και αφ' ετέρου λόγω της μη καταβολής συντάξεως κατά τον σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία χρόνο, λαμβανομένου υπόψη και του γεγονότος ότι η αποχώρηση σε μεταγενέστερο χρονικό σημείο συνεπάγεται και μείωση της συντάξεως, αφού με βάση τις διατάξεις του νόμου 4336/2015 μεταβάλλεται ο τρόπος υπολογισμού της συντάξεως όσων αποχωρούν από την υπηρεσία από 1.1.2015. Ο λόγος αυτός, όπως αναπτύσσεται και με το από 17.10.2016 υπόμνημα της αιτούσας, είναι απορριπτικός ως αβάσιμος, διότι, και για τους ασφαλισμένους του Δημοσίου που έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα δεν υπάρχει παραβίαση του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α., όπως εκτέθηκε στην προηγούμενη σκέψη, αφού με τις επίμαχες ρυθμίσεις δεν στερούνται των συντάξεών τους αλλά μετατίθεται η λήψη αυτών σε μεταγενέστερο χρόνο παρατείνοντας τον χρόνο παραμονής στην υπηρεσία, οπότε λαμβάνουν τις αποδοχές της ενεργού υπηρεσίας, οι οποίες ενδέχεται να είναι και υψηλότερες της συντάξεως. Εξάλλου, δεν κατοχυρώνονται συνταγματικά η αναλογία μεταξύ ασφαλιστικών εισφορών και παροχών (ΣτΕ 3487/2008 Ολομ., 2287-90/2015 Ολομ., 2266/2013 7μ.) και η αρχή της ανταποδοτικότητας μεταξύ αυτών (ΣτΕ 3487/2008 Ολομ., 2266/2013 7μ.), όπως δε εκτέθηκε ανωτέρω, με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. δεν κατοχυρώνεται δικαίωμα συντάξεως ορισμένου ύψους.

28. Επειδή, ακολούθως, η αιτούσα προβάλλει ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις έχουν εκδοθεί κατά παράβαση των διατάξεων της οδηγίας 2000/78/ΕΚ, όπως αυτή έχει ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με το ν. 3304/2005, καθώς και κατά παράβαση του άρθρου 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε., δεδομένου ότι εισάγει δυσμενείς διακρίσεις εις βάρος των ασφαλισμένων με βάση μόνο κριτήρια

ηλικιακά, εισάγοντας με τον τρόπο αυτό δυσμενή διάκριση λόγω ηλικίας. Ειδικότερα, όπως προβάλλεται, οι προσβαλλόμενες αποφάσεις χρησιμοποιούν ως μοναδικό κριτήριο για την προβλεπόμενη απ' αυτές αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησεως, την ηλικία, την οποία έχουν οι συγκεκριμένοι ασφαλισμένοι κατά τον χρόνο εκδόσεως του νόμου, χωρίς την συνδρομή άλλων κριτηρίων και χωρίς βεβαίως η επιλογή αυτή να είναι πρόσφορη και ικανή να οδηγήσει στο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα που είναι η κατάργηση των δυνατοτήτων πρόωρης συνταξιοδότησεως.

29. Επειδή, η οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2000 «για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία» (L 303/2.12.2000), η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τον ν. 3304/2005 (Α' 16), αναφέρει στις δέκατη τρίτη και δέκατη τέταρτη αιτιολογικές σκέψεις της: «(13) Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας οι παροχές των οποίων δεν εξομοιούνται προς αμοιβή κατά την έννοια που δίδεται στον όρο αυτόν από την εφαρμογή του άρθρου 141 της Συνθήκης ΕΚ [νυν 157 ΣΛΕΕ], ούτε προς τις πάσης φύσεως αμοιβές που καταβάλλει το κράτος με στόχο την πρόσβαση στην απασχόληση ή την παραμονή σε αυτήν. (14) Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις εθνικές διατάξεις σχετικά με τον καθορισμό της ηλικίας συνταξιοδότησης. [...] ». Περαιτέρω η οδηγία ορίζει τα εξής: «Άρθρο 1. Σκοπός. Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση γενικού πλαισίου για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, ειδικών αναγκών, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, προκειμένου να υλοποιηθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισης στα κράτη μέλη. Άρθρο 2. Η έννοια των διακρίσεων. 1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η αρχή της ίσης μεταχείρισης σημαίνει την απουσία άμεσης ή έμμεσης διάκρισης για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1. 2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1: α) συντρέχει άμεση διάκριση

όταν, για έναν από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1, ένα πρόσωπο υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν την οποία υφίσταται, υπέστη ή θα υφίστατο σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο, [...] Άρθρο 3. Πεδίο εφαρμογής. 1. Εντός των ορίων των εξουσιών που απονέμονται στην Κοινότητα, η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων φορέων, όσον αφορά: α) ... β) ... γ) τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και των αμοιβών, δ) ... 3. Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται στις πάσης φύσεως παροχές που καταβάλλουν τα δημόσια συστήματα ή τα εξομοιούμενα προς τα δημόσια, συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης ή προστασίας. 4. ... Άρθρο 6. Δικαιολογημένη διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας. 1. Κατά παρέκκλιση εκ του άρθρου 2 παράγραφος 2, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι η λόγω ηλικίας διαφορετική μεταχείριση δεν συνιστά διάκριση εφόσον δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από έναν θεμιτό στόχο, ιδίως δε από θεμιτούς στόχους της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης, της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, και εφόσον τα μέσα επίτευξης του στόχου αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία. Αυτή η διαφορετική μεταχείριση μπορεί ιδίως να περιλαμβάνει: α) την καθιέρωση ειδικών συνθηκών για την πρόσβαση στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση, για την απασχόληση και την εργασία, συμπεριλαμβανομένων των όρων απόλυσης και αμοιβής, για τους νέους, τους ηλικιωμένους και τους εργαζομένους που συντηρούν άλλα πρόσωπα, προκειμένου να ευνοείται η επαγγελματική τους ένταξη ή να εξασφαλίζεται η προστασία τους, β) τον καθορισμό ελάχιστων όρων ηλικίας, επαγγελματικής εμπειρίας ή αρχαιότητας στην απασχόληση για την πρόσβαση στην απασχόληση ή σε ορισμένα πλεονεκτήματα που συνδέονται με την απασχόληση, [...]

2, παράγραφος 2, τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι δεν συνιστά διάκριση λόγω ηλικίας, όσον αφορά τα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, ο καθορισμός ηλικίας για την ένταξη ή την αποδοχή σε παροχές συνταξιοδότησης ή αναπηρίας, συμπεριλαμβανομένου και του καθορισμού για τα καθεστώτα αυτά διαφορετικού ορίου ηλικίας για εργαζόμενους ή για ομάδες ή κατηγορίες εργαζομένων και της χρήσης στο πλαίσιο των συστημάτων αυτών κριτηρίων ηλικίας στους αναλογιστικούς υπολογισμούς, υπό τον όρο ότι αυτό δεν καταλήγει σε διακρίσεις λόγω φύλου.». Τέλος, στο άρθρο 16 της ανωτέρω οδηγίας ορίζεται ότι «Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε να: α) καταργηθεί κάθε νομοθετική, κανονιστική ή διοικητική διάταξη αντιβαίνουσα στην αρχή της ίσης μεταχείρισης, β) ...» και στο άρθρο 18 αυτής ότι «Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για τη συμμόρφωση προς την παρούσα οδηγία το αργότερο έως τις 2 Δεκεμβρίου 2003 ...».

30. Επειδή, εξάλλου, ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (C 303/2007), μετά την έναρξη της ισχύος της κυρωθείσης με τον ν. 3671/2008 (Α΄ 129) Συνθήκης της Λισσαβώνας, έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες ΕΕ (ΣΤΕ 4746/2014 Ολομ., 940/2015, 1180/2016). Στο άρθρο 21 παρ. 1 του προαναφερθέντος Χάρτη ορίζεται ότι: «Απαγορεύεται κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού».

31. Επειδή, όπως προκύπτει τόσο από τον τίτλο και το προοίμιο της όσο και από το περιεχόμενο και την οικονομία της, η οδηγία 2000/78 σκοπεί να θεσπίσει ένα γενικό πλαίσιο προκειμένου να εξασφαλιστεί σε κάθε πρόσωπο ίση μεταχείριση «στην απασχόληση και στην εργασία»,

παρέχοντάς του αποτελεσματική προστασία από τις διακρίσεις που στηρίζονται σε έναν από τους λόγους του άρθρου 1, μεταξύ των οποίων είναι και η ηλικία (βλ. απόφαση ΔΕΕ της 2ας Ιουνίου 2016, C-122/15, C, σκ. 19 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εξάλλου, από το άρθρο 3 παράγραφος 3 σε συνδυασμό με τη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας, καθίσταται σαφές ότι η εν λόγω οδηγία δεν εφαρμόζεται στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής προστασίας οι παροχές των οποίων δεν εξομοιώνονται προς αμοιβή κατά την έννοια που έχει ο τελευταίος αυτός όρος στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 157 ΣΛΕΕ (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση ΔΕΕ C, σκ. 20 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Με την απόφαση του ΔΕΚ της 26ης Μαρτίου 2009 (C-559/07, Επιτροπή κατά Ελλάδος) κρίθηκε ότι η σύνταξη που χορηγείται βάσει του συνταξιοδοτικού συστήματος που θεσπίζει ο Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων εξομοιώνεται προς αμοιβή κατά την έννοια του άρθρου 141 ΕΚ (ήδη 157 ΣΛΕΕ). Επομένως, το συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων υπαλλήλων εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

32. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2000/78, η διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας δεν συνιστά διάκριση εάν δικαιολογείται στο πλαίσιο του εθνικού δικαίου αντικειμενικά και λογικά από ένα θεμιτό σκοπό και εάν τα μέσα επιτεύξεως του σκοπού αυτού είναι πρόσφορα και αναγκαία (απόφαση ΔΕΕ της 6ης Νοεμβρίου 2012, C-286/12, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, σκ. 55 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, βλ. και ΣΤΕ 1706/2013 7μ., 1898/2015 7μ.). Οι στόχοι που μπορούν να θεωρηθούν ως θεμιτοί κατά την έννοια της διατάξεως αυτής και, κατά συνέπεια, ικανοί να δικαιολογήσουν την παρέκκλιση από την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ηλικίας είναι στόχοι σχετιζόμενοι με την κοινωνική πολιτική, όπως οι στόχοι που συνδέονται με την πολιτική της απασχολήσεως, της αγοράς εργασίας ή της επαγγελματικής κατάρτισης

(βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, σκ. 60 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, βλ. και ΣΤΕ 1898/2015 7μ.). Για να ελεγχθεί δε αν οι επίμαχες διατάξεις υπερβαίνουν το αναγκαίο για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού μέτρο και προκαλούν υπέρμετρη βλάβη στα συμφέροντα των ενδιαφερομένων, οι εν λόγω διατάξεις πρέπει να τοποθετηθούν στο νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται και να ληφθεί υπόψη τόσο η ζημία που μπορούν να προκαλέσουν στους συγκεκριμένους εργαζομένους όσο και τα πλεονεκτήματα που δημιουργούν γενικώς για το κοινωνικό σύνολο και τα άτομα που το συνθέτουν (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ουγγαρίας, σκ. 66 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, βλ. και ΣΤΕ 1706/2013 7μ.). Εξάλλου, τα κράτη μέλη όπως, ενδεχομένως, και οι κοινωνικοί εταίροι στο εθνικό επίπεδο έχουν ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως για την επιλογή όχι μόνον του σκοπού που πρόκειται να επιδιωχθεί μεταξύ άλλων στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχολήσεως, αλλά και για τον καθορισμό των μέτρων μέσω των οποίων μπορεί να επιτευχθεί ο σκοπός αυτός (βλ. απόφαση ΔΕΕ της 12ης Οκτωβρίου 2010, C-45/09, Rosenblatt, σκ. 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, βλ. και ΣΤΕ 1706/2013 7μ.).

33. Επειδή, οι επίμαχες ρυθμίσεις του ν. 4336/2015, κατά τα ήδη εκτεθέντα στην σκέψη 17, δικαιολογούνται από θεμιτό σκοπό δημοσίου συμφέροντος (εξορθολογισμός του συνταξιοδοτικού συστήματος με την αποτροπή των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων). Περαιτέρω το μέτρο της σταδιακής αυξήσεως των ορίων ηλικίας συνταξιοδοτήσεως με κριτήριο την ηλικία του ασφαλισμένου κατά τις 18.8.2015, ως μέτρο μεταβατικού χαρακτήρα, όπως ήδη εκτέθηκε, είναι πρόσφορο και δεν βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του ως άνω σκοπού (πρβ. ΣΤΕ 1706/2013 7μ., 1680/2013 7μ., 851/2011 7μ., 1032/2010 7μ., 3762/2010 7μ.). Με τα δεδομένα αυτά οι επίμαχες διατάξεις του ν. 4336/2015 και οι προσβαλλόμενες πράξεις δεν αντίκεινται στις διατάξεις της οδηγίας 2000/78/ΕΚ και στο άρθρο 21 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της

Ε.Ε.. Άλλωστε, κατά τα προεκτεθέντα, ο νομοθέτης έχει ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως για τον καθορισμό των μέτρων και την επιλογή των κριτηρίων μέσω των οποίων μπορεί να επιτευχθεί σκοπός δημοσίου συμφέροντος. Συνεπώς, ο προαναφερθείς στην σκέψη 28 λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Τούτο δε, ανεξαρτήτως εάν το συνταξιοδοτικό σύστημα των ασφαλισμένων των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως εμπίπτει στην έννοια των δημοσίων συστημάτων που μνημονεύονται ανωτέρω στο άρθρο 3 παρ. 3 της οδηγίας, οπότε δεν εφαρμόζεται η οδηγία, και, ως εκ τούτου, ο ως άνω λόγος ακυρώσεως, ως προς τους ασφαλισμένους των φορέων κοινωνικής ασφαλίσεως, τους οποίους αφορά η πρώτη προσβαλλόμενη πράξη, θα ήταν απορριπτέος ως απαράδεκτος.

34. Επειδή, περαιτέρω, η αιτούσα προβάλλει ότι οι προσβαλλόμενες πράξεις εκδόθηκαν καθ' υπέρβαση των εξουσιοδοτήσεων του ν. 4336/2015, διότι διαφοροποιούνται ουσιωδώς από τις οριζόμενες στον νόμο προβλέψεις. Συγκεκριμένα, όπως προβάλλεται, στον ν. 4336/2015 περιέχονται δύο πίνακες (1 και 2), οι οποίοι προβλέπουν κατά έτος τις αυξήσεις των ορίων ηλικίας συνταξιοδοτήσεως. Και ενώ οι πίνακες αυτοί, κατά την αιτούσα, περιέχουν με σαφήνεια τα ακριβή όρια ηλικίας (πχ 55,9 άρα 55 έτη και 9 μήνες), όπως διαμορφώνονται μετά τις αυξήσεις, οι προσβαλλόμενες αποφάσεις παντελώς αυθαίρετα μετατρέπουν το δεκαδικό μέρος κάθε περιπτώσεως σε μήνες με αποτέλεσμα να αυξάνεται έτι περαιτέρω το προβλεπόμενο όριο ηλικίας. Έτσι, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της αιτούσας, ασφαλισμένος που συμπληρώνει το 54^ο έτος της ηλικίας του το έτος 2015 βάσει του πίνακα 1 του νόμου 4336/2015, θα δικαιούτο να συνταξιοδοτηθεί στα 55 έτη και 9 μήνες (55,9) ενώ με την αυθαίρετη προσέγγιση των προσβαλλόμενων κοινών υπουργικών αποφάσεων δικαιούται να συνταξιοδοτηθεί στα 55 έτη και 11 μήνες.

35. Επειδή, οι πίνακες 1 και 2 του ν. 4336/2015 αποτυπώνουν

./.

πράγματι τα όρια ηλικίας σε δεκαδικούς αριθμούς, οι προσβαλλόμενες δε πράξεις μετατρέπουν απλώς το δεκαδικό μέρος των ηλικιών σε μήνες (βλ. το με αρ. πρωτ. Φ80000/7750/302/21.3.2016 έγγραφο απόψεων της Διοικήσεως προς το Δικαστήριο και το με αρ. πρωτ. ΣΤΕ ΕΠ 1773/28.4.2016 ηλεκτρονικό μήνυμα της ΕΑΑ προς το ΣΤΕ). Όπως αναφέρεται και στο με αρ. πρωτ.18678/0092/4.3.2016 έγγραφο των απόψεων της Διοικήσεως, οι πίνακες των νέων ορίων ηλικίας που περιλαμβάνονται στον νόμο είχαν καταρτιστεί από την Εθνική Αναλογιστική Αρχή (ΕΑΑ), η οποία είχε γνωστοποιήσει κατά την κατάρτιση του νόμου ότι το δεκαδικό μέρος αυτών αφορά τμήμα του ημερολογιακού έτους και όχι τον αριθμό των μηνών. Δηλαδή, αναφερόμενο όριο ηλικίας 55,5 δεν αντιστοιχεί σε 55 έτη και 5 μήνες αλλά σε 55 έτη και 4,17 μήνες, οι οποίοι, λόγω στρογγυλοποίησης, διαμορφώνονται στις προσβαλλόμενες αποφάσεις σε 4 μήνες. Ενόψει αυτών, οι προσβαλλόμενες πράξεις δεν εκδόθηκαν καθ' υπέρβαση εξουσιοδότησεως του νόμου και, συνεπώς, ο ως άνω προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

36. Επειδή, τέλος, η αιτούσα προβάλλει ότι όλως αυθαιρέτως, και ενώ ρητώς το άρθρο 1 παρ. 6 του ν. 4336/2015 προβλέπει ότι «... εφαρμογή για όσους έχουν θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα μέχρι τις 31-12-2012 και δεν έχουν συμπληρώσει κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού, το όριο ηλικίας καταβολής ακέραιας της σύνταξης, το οποίο προβλέπεται κατά περίπτωση από τις οικείες διατάξεις της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας ... Στις περιπτώσεις αυτές, η σύνταξη καταβάλλεται με την συμπλήρωση του οριζόμενου στους κατωτέρω πίνακες νέου ορίου ηλικίας, όπως αυτό ισχύει κατά το έτος που ο υπάλληλος συμπληρώνει το προβλεπόμενο κατά την δημοσίευση του νόμου αυτού όριο ηλικίας καταβολής ακέραιας της σύνταξης του», η δεύτερη προσβαλλόμενη κοινή υπουργική απόφαση εισάγει πρόσθετη προϋπόθεση, η οποία δεν προβλέπεται ρητώς στην ως άνω διάταξη.

Συγκεκριμένα, η δεύτερη από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις, ερμηνεύοντας την υπαγωγή σε έναν από τους δύο πίνακες του νόμου, αναφέρει στην παρ. 4 αυτής «Στον ΠΙΝΑΚΑ 1 υπάγονται όσα από τα πρόσωπα της ανωτέρω παραγράφου 1 συμπληρώνουν 35 έως 37 έτη ασφάλισης μέχρι και την 31-12-2021. Το νέο όριο ηλικίας συνταξιοδότησης των προσώπων αυτών αντιστοιχεί στο έτος, κατά το οποίο συμπληρώνουν αθροιστικά τα προαναφερόμενα έτη ασφάλισης κατά περίπτωση και το όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης... τα ανωτέρω έχουν εφαρμογή και για όσα από τα πρόσωπα αυτά έχουν συμπληρώσει τα προαναφερόμενα έτη ασφάλισης μέχρι και την 18/8/2015 αλλά δεν έχουν συμπληρώσει κατά την ημερομηνία αυτή, το ισχύον κατά περίπτωση όριο ηλικίας συνταξιοδότησης. Τα προαναφερόμενα έχουν εφαρμογή και για όσους συνταξιοδοτούνται με τη συμπλήρωση 35 ή 37 ετών ασφάλισης ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας ...». Από τα ανωτέρω προκύπτει, κατά την αιτούσα, ότι η δεύτερη προσβαλλόμενη απόφαση έχει υπερβεί τα όρια της νομοθετικής εξουσιοδότησεως, δεδομένου ότι, αν και ο νόμος ρητώς προβλέπει ότι ο ασφαλισμένος δικαιούται να συνταξιοδοτηθεί με το όριο ηλικίας που ισχύει βάσει του πίνακα κατά το έτος που συμπληρώνει το προβλεπόμενο όριο ηλικίας σύμφωνα με την προγενέστερη νομοθεσία, η δεύτερη προσβαλλόμενη απόφαση εισάγει ως πρόσθετη προϋπόθεση την συμπλήρωση κατά τον χρόνο αυτόν των 35 ή 37 ετών ασφαλίσεως.

37. Επειδή, στην παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 4336/2015 ορίζεται, μεταξύ άλλων, όπως εκτέθηκε ανωτέρω, ότι: «Στις περιπτώσεις που από τις ισχύουσες κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού συνταξιοδοτικές διατάξεις η σύνταξη καταβάλλεται ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας με τη συμπλήρωση 35 ετών ασφάλισης, η κατά τα ανωτέρω σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης αρχίζει με όριο ηλικίας το 58° έτος. Σε κάθε άλλη περίπτωση που η σύνταξη καταβάλλεται ανεξαρτήτως ορίου ηλικίας, η προαναφερόμενη σταδιακή αύξηση αρχίζει

με τη συμπλήρωση του 55ου έτους. Στις περιπτώσεις αυτές, η σύνταξη καταβάλλεται με τη συμπλήρωση του οριζόμενου στους κατωτέρω πίνακες νέου ορίου ηλικίας, όπως αυτό ισχύει κατά το έτος που ο υπάλληλος συμπληρώνει το προβλεπόμενο κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του νόμου αυτού όριο ηλικίας καταβολής ακέραιας της σύνταξής του». Ενόψει των διατάξεων αυτών του νόμου, η παρ. 4 της δεύτερης προσβαλλόμενης πράξεως που επικαλείται η αιτούσα και συμπληρώνεται, κατά τα ήδη εκτεθέντα, με την διάταξη «Για τα πρόσωπα αυτά ως ισχύον την 18.8.2015 όριο ηλικίας καταβολής της σύνταξης, λογίζεται το 58ο ή το 55ο έτος, αντίστοιχα», αναφέρεται στις ειδικές περιπτώσεις των προσώπων της παρ. 1 που συνταξιοδοτούνται με τη συμπλήρωση 35 έως και 37 ετών ασφαλίσεως και είναι σύμφωνη με τις ως άνω νομοθετικές διατάξεις, δεν εισάγει δε καμία πρόσθετη προϋπόθεση, όπως υποστηρίζει η αιτούσα. Συνεπώς, δεν υπάρχει υπέρβαση των ορίων της νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως και ο ως άνω λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

38. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί.

Δ ι α τ α ύ τ α

Απορρίπτει την αίτηση.

Διατάσσει την κατάπτωση του παραβόλου.

Επιβάλλει στην αιτούσα τη δικαστική δαπάνη του Δημοσίου που ανέρχεται σε τετρακόσια εξήντα (460) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 18 Ιανουαρίου 2017 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 14ης Δεκεμβρίου του ίδιου έτους.

Ο Πρόεδρος του Α΄ Τμήματος

Η Γραμματέας του Α΄ Τμήματος

Αν. Γκότσης

Β. Ραφαηλάκη

./.